

รายงานการวิจัย
เรื่อง
พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

นางสาวสันทายา สาลี

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความนุ่งหมายคือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา 3) เพื่อศึกษาปัจจัยในการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่กำลังศึกษาในปีการ 2548 จำนวน 499 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัยพบว่าสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ ด้านภาษาของสารสนเทศ ด้านประเภทของสารสนเทศ ด้านเครื่องมือที่ใช้กันมากสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีพฤติกรรมการใช้อยู่ในระดับมากคือด้านแหล่งสารสนเทศ และพบว่าพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านแหล่งสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาใช้มากที่สุด สำหรับปัจจัยในการใช้สารสนเทศ ด้านภาษา สำหรับปัจจัยในการใช้สารสนเทศที่พบจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นักศึกษามีปัจจัยการใช้สารสนเทศที่พูดจาก การใช้แหล่งสารสนเทศภายนอก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้น ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ยาก ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ พบร่วมนักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐาน โดยนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระดับบัณฑิตศึกษามีระดับพฤติกรรมการใช้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี

Abstract

The purposes of this research were firstly; to survey information consummation behaviors of the graduate and undergraduate students, secondly; to compare information consummation behaviors of the graduate and undergraduate students and finally; to point out the problems found in the consumers in each level.

The subjects obtained through simple random sampling method were 499 undergraduate and graduate students who were studying in academic year 2005. The tool of this study comprised the questionnaires and the statistic tool used in calculation was T- test.

The findings showed that information behaviors when focused on the objectives of the consuming, the use of technical terms, types of the information and utensils to search for information were speed in medium rate. The attainability of the information was through friends if the information was the message in the university and the magazines if the message was from the outside University. The problems in the consummation inside University were rated high. These were because of the outdated format and contents of the information which were the first problems, the second, were the lack of information from the library and the information does not suit the needs, The outside University information also caused the problems for students high except the access problems to the information which was in medium rate. The comparison of the behaviors of the information consummation of the post graduate and undergraduate students showed the significant difference at 0.01. This meant the post graduate students were in higher speed consummation of information than the undergraduate ones which agreed with the hypothesis of this study.

ประกาศคุณปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและความสะดวกในการดำเนินงาน
จากคณะและกลุ่มนักศึกษาต่างๆ ดังต่อไปนี้

ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนาที่สนับสนุนทุนวิจัยและให้โอกาสกับอาจารย์รุ่นใหม่ได้
ทำวิจัย

ขอขอบคุณ คณะกรรมการและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่ส่งเสริม
และสนับสนุนให้อาจารย์ได้ทำวิจัยและอ่านวิเคราะห์ในเรื่องอุปกรณ์ในการจัดทำงานวิจัย

ขอขอบคุณ กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาที่ช่วยสละเวลาในการ
ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ขอขอบคุณ ดร. กมลนาฎ มาลาฤทธิ์ เขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และ ดร. เนลิมพร ทองพูน
ที่อนุเคราะห์ในการตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา รูปแบบงานวิจัย

ขอขอบคุณ เพื่อนๆ บรรณาธิการศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์รุ่น 15 มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทร์ ที่เป็นที่ปรึกษาเรื่องสถิติและการถอดรหัสข้อมูลเพื่อทำวิจัย

คุณประโภชน์ อันพึงนิจางานวิจัยเล่นนี้ ขอบอกนัดผู้มีพระคุณ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน

สนทยา สาลี

คณะกรรมการและสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

เมษายน 2551

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

ประกาศคุณปัจการ

บทที่ 1 บทนำ

ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
สมมติฐาน	5

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารสนเทศ	6
คุณลักษณะของสารสนเทศ	8
บทบาทของสารสนเทศ	10
พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ	13
แหล่งสารสนเทศ	17
การใช้สารสนเทศ	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	37
ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้ตอบแบบสอบถาม	39
ตอนที่ 3 ปัญหาในการใช้สารสนเทศของผู้ตอบแบบสอบถาม	44
ตอนที่ 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา	46
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	53
อภิปรายผล	57
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	60
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	66
ประวัติผู้วิจัย	74

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 รูปแบบพฤติกรรมการค้นหาข้อมูลทางเทคโนโลยีทั่วไป	25
2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำนวนคณาจารย์	34
3 จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	37
4 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ	39
5 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านภาษาของสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการใช้	40
6 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านประเภทของสารสนเทศ	41
7 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ	42
8 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านแหล่งสารสนเทศ	43
9 ปัญหานำมาจากการใช้สารสนเทศที่พบจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	44
10 ปัญหานำมาจากการใช้สารสนเทศที่พบจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	45
11 เปรียบเทียบวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา	46
12 เปรียบเทียบภาษาของสารสนเทศที่ใช้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา	47
13 เปรียบเทียบประเภทของสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา	48
14 เปรียบเทียบเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา	49
15 เปรียบเทียบแหล่งสารสนเทศที่ใช้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา	50

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สารสนเทศ เป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ของมนุษย์ไม่ว่ามนุษย์จะอยู่ ณ แห่งหนึ่งบ้านใด อยู่ที่ทำงานหรือที่บ้านก็ตาม มนุษย์มีความต้องการที่จะแสวงหาสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำมาสนับสนุนการปฏิบัติงาน เพื่อประกอบการตัดสินใจ หรือเพื่อการเปลี่ยนแปลง สารสนเทศเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตมากขึ้นโดยลำดับ เพราะการได้รับสารสนเทศที่ถูกต้อง ในรูปแบบที่พึงใจและในช่วงเวลาที่ต้องการเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในวงการธุรกิจ อุตสาหกรรม การแพทย์ การศึกษา หรือผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ รวมทั้งยังก่อให้เกิดพลังความมั่นใจ และการตัดสินใจดำเนินกิจการต่าง ๆ อีกด้วย (ปราณี ชื่ออุทิศกุล, 2547 : 3)

สารสนเทศในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยทำให้ มหาวิทยาลัยมีข้อมูล ในการดำเนินงานตามหน้าที่ทั้ง 4 ประการ ให้ครบถ้วนทั้งด้านการเรียน การสอน การวิจัย การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

ในด้านการเรียนการสอน ผู้สอนใช้สารสนเทศในการเตรียมการสอน และยังสามารถบอกได้ว่าข้อมูลใดจะสามารถค้นได้จากทรัพยากรห้องสมุดประเภทใดบ้าง ตลอดจน แนะนำรายละเอียดอื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียนในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองให้ก้าวข้างหน้าและ ลึกซึ้งยิ่งขึ้นจากการสอนของครู อาจารย์ที่ได้มีการเตรียมการสอน เป็นการสร้างพื้นฐานในการเรียนชั่วโมงนี้ ๆ แก่ตนเอง ค้นหาสารสนเทศก่อนและหลังการเรียนรวมทั้งการได้รับความรู้จากผู้สอนในชั่วโมงเรียนจะช่วยให้การสอนของมหาวิทยาลัยนั้นสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมาย

ในด้านการวิจัย ผู้วิจัยสามารถใช้สารสนเทศมาช่วยให้งานวิจัยแต่ละขั้นตอน ประสบผลสำเร็จนับถ้วนแต่การแสวงหาความรู้พื้นฐานในเรื่องที่ต้องการวิจัย การค้นคว้า งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พัฒนาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การศึกษาวิธีการดำเนินการวิจัยตลอดจนสถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล และการนำเสนอสารสนเทศที่เป็นผลการวิจัยที่ทำไว้แล้ว มาอ้างอิงในการอภิปรายผลเป็นประการสุดท้าย ผลการวิจัยสามารถช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนของผู้สอนในชั้นเรียน เป็นพื้นฐานในการวิจัยเรื่องต่อๆ ไป ของนักวิชาการสามารถนำผลการวิจัยไปแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนปัญหาด้านอื่น ๆ ของประเทศไทยได้อีกด้วย

ในด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย สารสนเทศจะช่วยให้มหาวิทยาลัยทำหน้าที่ห้องนຽงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม หน้าที่ดังกล่าวกระทำได้ทั้งการจัดกิจกรรมและเผยแพร่องค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมทั้งนี้สารสนเทศในห้องสมุดจะช่วยให้การอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมตั้งแต่ล่างเป็นไปอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ เอกสารที่เป็นผลผลิตในการนี้ จะได้เป็นสารสนเทศสำหรับสาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมต่อไปอีกด้วย

ในด้านบริการทางวิชาการแก่ชุมชน สารสนเทศที่ใช้ในการนี้ 2 ประเภทคือ กัน ก็คือ สารสนเทศที่ให้ความรู้ทางวิชาการที่มหาวิทยาลัยประสงค์จะเผยแพร่แก่ชุมชน เช่น การศึกษา การสาธารณสุข กับสารสนเทศที่เป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชนนั้น ๆ ได้แก่พื้นฐานการศึกษา ภาษาอื่น ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี และนิสัยประจำถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเลือกสารสนเทศ ทั้ง 2 ประเภทไปใช้ประโยชน์ ทำให้การบริการชุมชนของมหาวิทยาลัยได้ผลดีนี้ประสิทธิภาพ (จันทร์เพ็ญ สิงหนุน, 2544 : 40)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สนับสนุนส่งเสริมและแนะนำทางให้นักศึกษาได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสารสนเทศที่มีไว้ให้ศึกษากันคือ มีรูปแบบแตกต่างกันไปตามพฤติกรรมการใช้ เช่น สิ่งพิมพ์ วัสดุย่อส่วน โสตทัศนวัสดุ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลสำเร็จรูป หรือข้อมูลที่ได้มีการพัฒนาขึ้นเอง ทั้งนี้ จะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบอื่นๆ ด้วย เช่น ทรัพยากรสารสนเทศที่มีความพร้อม อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการให้ความรู้ และตัวของนักศึกษาเอง เป็นต้น การตอบสนองการใช้สารสนเทศตามหลักสูตรการเรียน การสอน ด้านการศึกษา การวิจัย ของนักศึกษา อาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัย ตลอดจนบุคคลทั่วไป ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ เพราะถ้าไม่รู้ไม่เข้าใจรูปแบบของสารสนเทศวิธีการแสวงหาสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศต่างๆ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ หรือสื่อต่าง ๆ ก็ไม่สามารถจัดให้มีประสิทธิภาพได้ การศึกษาพุทธิกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้ได้ทราบถึง วัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ ภาษาของสารสนเทศ ประเภทของสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศ ตลอดจนปัญหาในการใช้สารสนเทศของนักศึกษา เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานการจัดทรัพยากรสารสนเทศของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี สารสนเทศ ห้องสมุดคณะ เพื่อตอบสนองการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและใช้ในการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของสาขาวิชา บรรณาธิการศิลปะและสารสนเทศศาสตร์ได้อีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล
ลงกรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลลงกรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล
ลงกรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

ความล้าคัยของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานการจัดทรัพยากรสารสนเทศของ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และห้องสมุดคณะ เพื่อตอบสนองการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ได้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ ในปีการศึกษา 2548 จำนวน 12,058 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มโคลาต่าง เครชช์และมอร์แกน (Krejcie & Mogan, 1970 : 608) เพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละคณะ โดยจำแนกได้ดังนี้ คณะครุศาสตร์ จำนวน 43 คน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 35 คน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 73 คน คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 164 คน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 42 คน คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร จำนวน 13 คน บัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 129 คน รวมจำนวนนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 499 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1.1 เพศ ได้แก่

1.1.1 เพศชาย

1.1.2 เพศหญิง

1.2 คณะที่สังกัด

1.2.1 คณะครุศาสตร์

1.2.2 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.2.3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.2.4 คณะวิทยาการจัดการ

1.2.5 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

1.2.6 คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร

1.2.7 บัณฑิตวิทยาลัย

1.3 สถานภาพของนักศึกษา

1.3.1 ระดับปริญญาตรี

1.3.2 ระดับบัณฑิตศึกษา

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล สังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทุกระดับชั้นปีและทุกคณะวิชา โดยศึกษาระดับปริญญาตรีจะศึกษาทั้งภาคปกติและภาค กศ.ปป. ในปีการศึกษา 2548

2. สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร และต่อต่างๆ ที่เป็นความรู้ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งไม่พิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ BSITE ทัศนวัสดุ เทปบันทึกเสียง ชีดรอม ฐานข้อมูลออนไลน์ ฯลฯ

3. พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ หมายถึง พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ๕ ด้านคือ ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ ภาษาของสารสนเทศ ประเภทของสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศ

สมมติฐานของการวิจัย

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารสนเทศ
2. คุณลักษณะของสารสนเทศ
3. บทบาทของสารสนเทศ
4. พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ
5. แหล่งสารสนเทศ
6. การใช้สารสนเทศ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารสนเทศ

ความหมายของสารสนเทศ

คำว่าสารสนเทศ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Information มีความหมายแตกต่างกัน ไปแล้วแต่ว่าจะใช้ในสถานการณ์ใด นอกจากนี้สารสนเทศยังมีความหมายต่างจาก ข้อมูล และความรู้ ซึ่ง ข้อมูลหมายถึง ลัญญาณที่มนุษย์รับรู้ และนำมานับที่กิในรูปลักษณะ เมื่อยกนำส่งเป็นสารไม่ได้เพิ่มพูนความรู้ให้ผู้รับ เพราะข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความหมายไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถตีความได้ ข้อมูล จึงเป็นข้อเท็จจริงหรือสาระต่าง ๆ ท่าเน้น

Hartod's Librarian's Glossary (1990 : 319) ให้ความหมายของสารสนเทศว่า หมายถึง กลุ่มข้อมูลข่าวสาร ซึ่งได้รับการรวบรวมไว้ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้สามารถแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดได้

ALA Glossary of Library and Information science (1983 : 117) ให้ความหมายของสารสนเทศว่า หมายถึง ความคิด ข้อเท็จจริง และงานที่เกิดจากความคิด ซึ่งได้มีการสื่อสาร บันทึก จัดพิมพ์เผยแพร่และหรือแจกจ่ายออกไปอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในสื่อรูปแบบใด ๆ ก็ได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 1182) ให้ความหมายของสารนิเทศ
ว่าหมายถึงการซึ่งแจง แนะนำ เกี่ยวกับข่าวสารหรือข้อมูลต่างๆ

ปราณี ชื่ออุทิศกุล (2547 : 4) ได้ให้ความหมายของคำว่า สารสนเทศ หมายถึง
ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงหรือความรู้ที่ได้รับการประมวลแล้วและจดบันทึกอย่างเป็นระบบใน
สื่อรูปแบบต่างๆ พร้อมที่จะให้บริการแก่ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าได้ตลอดเวลา โดยอาจใช้ใน
การศึกษาส่วนบุคคลหรือใช้ในการสื่อสารและก่อประโยชน์ให้กับบุคคลในสังคม

น้ำทิพย์ วิภาวน (2546 : 47) ได้ให้ความหมายของคำว่าสารสนเทศ หมายถึง
ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง และความคิดต่างๆ ที่บันทึกหรือประมวลไว้ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่
หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ครรชิต มาลัยวงศ์ (2541 : 20) ได้อธิบายความหมายของสารสนเทศว่า หมายถึง
ข้อมูลที่นำมาสรุป ประมวลผล ดำเนินการทางสถิติ เปรียบเทียบหรือดำเนินการ โดยวิธีต่างๆ
เพื่อให้ผู้รับได้เข้าใจความเป็นไป หรือสถานการณ์ของสิ่งที่สารสนเทศนั้นเป็นตัวแทน

ประภาวดี สืบสมนธ (2543 : 6) ได้อธิบายไว้ว่า สารสนเทศหมายถึง ข้อเท็จจริง
จากเหตุการณ์ที่ผ่านกระบวนการประมวลผล และมีผู้ถ่ายทอด บันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ เช่น
หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงานสอดทัศนวัสดุ เทป คอมพิวเตอร์ ตลอดจนถ่ายทอดใน
รูปแบบอื่นๆ เช่น คำพูด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ให้ผู้รับสารสนเทศได้ทราบ ฉะนั้นเรา
อาจพิจารณาสารสนเทศได้ 2 ประเด็น ก็คือ เนื้อหา และการประมวลผล เพื่อเผยแพร่หรือถ่ายทอด
เนื้อหาของสารสนเทศนั้นให้กว้างขวาง เป็นผลผลิตทางสถิติปัญญาของมนุษย์สาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง
ปรากฏในรูปแบบใด ภาษาใดก็ได้ ส่วนการประมวลผล หมายถึง วิธีที่ใช้ในการผลิต การส่งสาร
การจัดเก็บ การถ่ายทอดหรือเผยแพร่ เนื้อหาของสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ เพื่อให้บรรลุ
วัตถุประสงค์อย่างยั่งยืน

จากความหมาย คำจำกัดความ อภิธานศัพท์ และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านที่ได้
กล่าวมาแล้ว ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ แต่ละความหมาย
สามารถสรุปได้ว่าสารสนเทศ คือ ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ที่ผ่านการประมวลผล แล้วบันทึก
ไว้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งสื่อตีพิมพ์ ไม้ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สามารถให้ผู้ใช้ได้ใช้
ประโยชน์ทางการสื่อสารจากสารสนเทศในการพัฒนาค้านต่างๆ ทั้งในส่วนบุคคลและสังคม

2. คุณลักษณะของสารสนเทศ

สารสนเทศที่ดีย่อมนำไปสู่การตัดสินใจซึ่งมีความพิเศษน้อยที่สุด หรือช่วยแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุด เมื่อผ่านกระบวนการนำเสนอข้อมูลที่มีความถูกต้อง และสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ การคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นหากเกิดความผิดพลาดในการตัดสินใจ ดังนั้นการคำนึงถึงความมีประสิทธิภาพของสารสนเทศจะช่วยให้สามารถลดข้อผิดพลาดและค่าใช้จ่ายที่ไม่น่าเกิดขึ้นได้ คุณลักษณะของสารสนเทศที่ดี มีดังนี้ (จิตตินา เทียนบุญประเสริฐ, 2544 : 12 – 15)

2.1 ความถูกต้องเชื่อถือได้ (Accuracy)

ความถูกต้องเชื่อถือได้ หมายถึง ความถูกต้องที่ปราศจากข้อผิดพลาดหรือความคลาดเคลื่อนของข้อมูล สารสนเทศเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลของข้อมูล บ่อกรังที่ผู้บริหารในระดับต่างๆ รับร้อนใช้สารสนเทศที่เตรียมໄດ้จากคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจเป็นสารสนเทศที่ยังมีข้อผิดพลาด การจะให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้องนั้นข้อมูลซึ่งได้มานะจะต้องถูกต้องด้วย

ดังนั้นในการเรียนข้อมูลมีความสำคัญมาก ถ้าข้อมูลไม่ถูกต้องจะได้สารสนเทศที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการวางแผนและตัดสินใจ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต ถ้าข้อมูลผิดจะทำให้สารสนเทศที่ได้ไม่ถูกต้อง ซึ่งมีผลทำให้การตัดสินใจผิดพลาด หรือข้อมูลจำนวนห้ามในการทำงานของบุคลากร ถ้าข้อมูลไม่ถูกต้องอาจมีผลกระทบต่อการพิจารณาความต้องการของบุคคลนั้น หรือข้อมูลเกี่ยวกับคนไข้ถ้าข้อมูลไม่ถูกต้องอาจทำให้ การวินิจฉัยโรคผิดพลาดและอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต ได้ ความถูกต้องของสารสนเทศ นอกจากระบบนี้ยังเกี่ยวกับข้อมูลเดียว ยังต้องผ่านวิธีการวิเคราะห์และประมวลผลที่ถูกต้องเพื่อให้ได้สารสนเทศตรงกับความต้องการ ยิ่งสารสนเทศมีความถูกต้องมากเท่าใดก็ยิ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับผู้บริหารมากเท่านั้น

2.2 สามารถตรวจสอบได้ (Verifiable)

สารสนเทศที่สามารถตรวจสอบได้ หมายถึง สารสนเทศที่ได้มาจากการสำรวจอย่างต่อเนื่อง แหล่ง ดังนั้นข้อมูลที่มาจากการสำรวจต่างกันควรมีการตรวจสอบ เพื่อทำให้เชื่อถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องหรือสารสนเทศบางอย่างที่มีความสำคัญ ควรผ่านการตรวจสอบให้แน่ใจว่า สารสนเทศนั้นถูกต้อง เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับการเงิน เป็นต้น

2.3 ความสมบูรณ์ (Completeness)

สารสนเทศที่ช่วยในการตัดสินใจจะต้องมีความสมบูรณ์ มิฉะนั้นอาจทำให้การตัดสินใจของผู้บริหารเกิดความผิดพลาดได้ ความสมบูรณ์ไม่ได้หมายถึงปริมาณของสารสนเทศ คุณภาพความสมบูรณ์ของสารสนเทศมักจะเน้นถึงสารสนเทศที่ไม่ลับเรียบมองข้ามสิ่งสำคัญไป เช่น การพิจารณาโครงการควรพิจารณาทั้งด้านผลประโยชน์ที่ได้รับ และค่าใช้จ่ายที่ต้องลงทุนไป ถ้าคำนึงแต่ผลประโยชน์ของสารสนเทศที่ได้ โดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายว่าจะคุ้มหรือไม่และถ้า

ผู้บริหารไม่คำนึงถึงความสมบูรณ์ของสารสนเทศ อาจตัดสินใจพิจพลดโดยอนุมัติให้ทำการที่ไม่ได้ผลกำไร หรือการตัดสินใจเกี่ยวกับการพิจารณาความคิดความชอบของบุคลากร ต้องพิจารณาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องทั้งหมด จะคำนึงถึงแต่จำนวนชั่วโมงทำงานเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องพิจารณาสิ่งอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ความรับผิดชอบในการทำงาน ความตั้งใจในการทำงาน และคุณภาพของผลงาน เป็นต้น

2.4 ความทันต่อการใช้งานหรือทันเวลา (Timeliness)

สารสนเทศจะต้องทันสมัยและทันต่อการใช้งานอยู่เสมอ ทุกครั้งที่ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย เพื่อผลิตสารสนเทศให้ทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ สารสนเทศจะมีคุณค่าหรือไม่ จะต้องคำนึงถึงช่วงเวลาเป็นสิ่งสำคัญ สารสนเทศบางอย่างที่มีคุณค่าสูงในวันนี้แต่จะมีคุณค่าลดลงในเวลาต่อมา และอาจไม่มีคุณค่าเลยถ้าเกินกำหนดเวลาที่ต้องการนำไปใช้ เช่น สารสนเทศที่เกี่ยวกับด้านการเงินหรือการนักญี่ปุ่น จะต้องปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ คอมพิวเตอร์มีส่วนช่วยในการปรับปรุงคุณภาพของสารสนเทศให้ทันเวลา ได้มากกว่าคุณภาพทางด้านอื่น ๆ ประสิทธิภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันมีความเร็วในการทำงานสูง สามารถผลิตสารสนเทศให้แก่ผู้บริหารนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้องแต่ยังเป็นสารสนเทศที่ทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ด้วย

2.5 ความกระัดรัด (Conciseness)

เนื่องจากผู้สร้างสารสนเทศ พยายามที่จะสร้างสารสนเทศให้เป็นสารสนเทศที่สมบูรณ์ที่สุด ทำให้คำนึงถึงแต่เพียงว่าทำอย่างไรจะให้ได้สารสนเทศที่มีความละเอียดมากพอสำหรับผู้บริหาร ซึ่งแทนที่จะเป็นประโยชน์กลับกลายเป็นว่าสารสนเทศมีความละเอียดมากเกินความจำเป็น ทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะเมื่อผู้บริหารต้องการใช้สารสนเทศจะต้องเสียเวลาค้นหาสารสนเทศที่ต้องการจากสารสนเทศที่มีอยู่ทั้งหมด ซึ่งอาจทำให้ไม่ทันต่อการนำไปใช้งาน ดังนั้นสารสนเทศที่ดีควรเป็นสารสนเทศที่กะทัดรัด มีเฉพาะสาระสำคัญและมีความสมบูรณ์ในตัวเอง โดยทั่วไปความกะทัดรัดของสารสนเทศขึ้นอยู่กับระดับของผู้บริหารด้วย ผู้บริหารระดับสูงต้องการสารสนเทศที่มีความกะทัดรัดมาก ส่วนผู้บริหารระดับกลางและระดับปฏิบัติการ ต้องการสารสนเทศที่มีความละเอียดมากขึ้น ความกะทัดรัดจะต้องตรงกับความต้องการของผู้บริหารด้วย

2.6 ตรงประเด็นหรือตรงตามความต้องการ (Relevance)

สารสนเทศที่ตรงตามความต้องการ หมายถึงความเกี่ยวข้องของสารสนเทศกับงานสารสนเทศที่คือจะต้องเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์โดยตรงกับงานที่ต้องการใช้สารสนเทศนั้น ดังนั้นสารสนเทศที่ผู้ใช้คนหนึ่งต้องการ อาจจะไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้อีกคนหนึ่งก็ได้ เช่น พนักงานขายสินค้าอาจจะต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับจำนวนการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้าในแต่ละวัน

แต่ผู้จัดการฝ่ายขายอาจต้องการสารสนเทศที่เกี่ยวกับการสั่งซื้อสินค้าทั้งหมดจากลูกค้าเป็นรายเดือน เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป สารสนเทศจะต้องมีความเหมาะสมที่จะใช้ในการตัดสินใจ สารสนเทศที่มีปริมาณมากเกินไปจะทำให้ผู้ตัดสินใจไม่สามารถแยกความแตกต่างว่า สารสนเทศส่วนใดตรงกับปัญหาที่จะนำไปใช้ได้ (กิตติ ภักดีวัฒนาฤทธิ์ 2546 : 273)

2.7 ความคุ้มทุน (Economical)

สารสนเทศที่ดีจะต้องผ่านกระบวนการที่มีต้นทุนน้อยกว่าหรือมีกำไรที่ได้จากการผลิต ก่อให้อีกนัยหนึ่งความคุ้มทุนหรือความคุ้มค่าคือ การจัดทำสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ จะต้องคุ้มค่ากับเงินที่ต้องเสียไป

2.8 ความยืดหยุ่น (Flexible)

สารสนเทศที่ดีจะต้องสามารถนำไปใช้ได้กับบุคคลหลากหลายกลุ่ม เช่น รายงานยอดคงเหลือของวัสดุคงที่มีอยู่จริง สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อสั่งซื้อวัสดุคงได้ โดยฝ่ายจัดซื้อสามารถนำไปใช้ในการคำนวณการลงทุน และสามารถนำไปใช้ในการคำนวณยอดขายได้

2.9 ความเชื่อถือไว้ใจได้ (Reliable)

สารสนเทศที่เชื่อถือไว้ใจได้โดยส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นอยู่กับวิธีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ของสารสนเทศนั้น ๆ

2.10 ความง่าย (Simple)

สารสนเทศที่ดีต้องไม่ซับซ้อน กล่าวคือง่ายต่อการทำความเข้าใจ ถ้าสารสนเทศที่บุญยะกุชชอนเกินไป จะทำให้ผู้ตัดสินใจไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าสารสนเทศจะไม่มีความสำคัญที่แท้จริง และเป็นประโยชน์ต่อการใช้งาน

3. บทบาทของสารสนเทศ

สารสนเทศมีบทบาทต่อทุก ๆ คน ทั้งในครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ด้านต่าง ๆ (นันทา วิทวุฒิศักดิ์, 2535 : 3-6) ดังนี้

3.1 บทบาทด้านการพัฒนาวิทยาการ ปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยีต่างก็อื่อประโยชน์ซึ่งกันและกัน คือ วิทยาการก้าวหน้า ทำให้พัฒนาการของเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูง อีกทั้งมีความสามารถในการจัดเก็บ รวบรวมประมวลผลข้อมูลข่าวสาร วิทยาการต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นอย่างมากมาย รวดเร็ว เป็นสารสนเทศที่มีคุณค่า สารสนเทศเหล่านี้ก็ลับมาพัฒนาวิชาการ ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

3.2 บทบาทด้านการพัฒนาประเทศ สารสนเทศเป็นองค์ประกอบหรือเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศทุก ๆ ด้าน กล่าวคือ ถ้าประชากรในชาติรู้จักเลือกใช้สารสนเทศที่มีคุณค่ามาปรับปรุงหรือพัฒนาวิธีการทำงาน การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดก็จะทำให้สามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้มีส่วนร่วมพัฒนาประเทศทางอ้อม สารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นต้องติดตามสารสนเทศอยู่เสมอ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีคุณค่ามาเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ส่วนตนก่อความเรวิญต่อส่วนรวม

3.3 บทบาทด้านการพาณิชย์ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้ความรู้และข้อมูลมีมากขึ้น การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ ญี่ปุ่นแรง การเสาะแสวงหาความรู้ และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์วิจัยอยู่เสมอ นั่น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่มีข้อมูลที่แม่นยำกว่า ทันสมัยกว่าจะเป็นฝ่ายได้เปรียบในการพาณิชย์ และสามารถควบคุมเศรษฐกิจไว้ในมือ กระทรวงพาณิชย์เห็นความสำคัญของสารสนเทศ จึงถือเป็นภาระหน้าที่ของกระทรวงที่จะต้องกระจายสารสนเทศด้านการพาณิชย์อย่างสม่ำเสมอ โดยผ่านงบประมาณเพื่อติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์จัดเก็บข้อมูลบริการ พ่อค้า นักธุรกิจตลอดจนเกษตรกร ทางด้านสถาบันธุรกิจเอกชน และธนาคาร ต่างก็ดำเนินการให้ได้สารสนเทศภายในองค์กรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการและภายนอกองค์กรเพื่อให้สามารถเอาชนะคู่แข่งและอยู่ร่วมกับทุกสถาบันได้เป็นอย่างดี

3.4 บทบาทด้านการศึกษา มุนย์ยุกุกุสึมัชิต่างก็แสวงหาความรู้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการค้ารัฐชีวิต การทำงาน และการอยู่ร่วมกัน จากอดีตจนถึงปัจจุบัน สังคมล้วนตระหนักรถึงความสำคัญของการศึกษา และการแสวงหาความรู้ จึงมีการจัดตั้งสถานศึกษาระดับต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดตั้ง ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศฯลฯ ในสถาบันการศึกษา ในองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งจัดเก็บ รวบรวม จัดระบบ และให้บริการสารสนเทศที่มีคุณค่าต่อการศึกษา การปฏิบัติงาน และอื้อประโยชน์ในการศึกษาตลอดชีวิต ดังนั้นองค์กรที่มีหน้าที่บริการดังกล่าวของแต่ละประเทศต่างก็รวบรวมสารสนเทศทุกชนิด รวมทั้งผลิตสารสนเทศเพื่อการศึกษาของคนในประเทศไทยเป็นหลัก มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนสารสนเทศกันระหว่างสถาบัน ระหว่างประเทศเพื่อการเผยแพร่รายละเอียดและแสวงหาสารสนเทศที่มีคุณค่าได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่จำกัดจำนวนผู้ใช้ ระยะเวลา และสถานที่ ทำให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัย ถูกต้อง ครบถ้วนทันเหตุการณ์ ก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

**3.5 บทบาทด้านการเมืองการปกครอง ปัจจุบันสารสนเทศเพื่อกระจายไปย่าง
รวดเร็ว กว้างขวาง ทั่วถึง มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและเนื้อหา ทำให้ประชากรของแต่ละ
ประเทศมีโอกาสได้รับทราบ เปรียบเทียบจนเกิดความเข้าใจในระบบการปกครอง นโยบายการ
บริหาร และสภาพปัญหาของแต่ละประเทศทั่วโลก ทำให้เกิดความสำนึกรักด้วยกันที่ดี มีความรับผิดชอบ
และมีพัฒนาการทางด้านการเมือง การปกครอง รัฐบาลเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงสนับสนุนให้
ประชาชนได้รับทราบสารสนเทศต่าง ๆ เช่น นโยบายการบริหารบ้านเมืองจากรัฐบาล โดยการให้
แต่ละจังหวัดจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของจังหวัด เพื่อเป็นกลางข้อมูลพื้นฐานพร้อมทั้งพยายามให้เสรีภาพ
แก่สื่อสารมวลชนต่าง ๆ ให้กว้างขวาง เพื่อประชาชนมีโอกาสเปรียบเทียบข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง
และได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง ทำให้เกิดปัญญาในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ**

**3.6 บทบาทด้านอุดสาหกรรม ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคง
ทางเศรษฐกิจ นักจะมีพื้นฐานมาจากความก้าวหน้าทางด้านอุดสาหกรรม ทุกประเทศต่างก็พยายาม
สร้างความเจริญด้วยการพัฒนาอุดสาหกรรม สิ่งที่มีค่าสูงสุดของอุตสาหกรรม คือวิทยาการและ
เทคโนโลยีการผลิต ประเทศที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี จึงมีส่วนสำคัญในการ
พัฒนาอุดสาหกรรม ผู้ประกอบการทั้งหลายจึงพยายามแสวงหาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องทั้งด้าน
วิทยาการการผลิตและเทคโนโลยี หลายประเทศจึงพยายามพัฒนาให้สามารถรับการถ่ายทอด
เทคโนโลยีจากผู้มีความสามารถ แล้วรวมสารสนเทศใช้ประโยชน์ในการพัฒนาอุดสาหกรรม
ของประเทศได้อย่างเต็มที่ เช่น ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
(NECTEC) ให้บริการสารสนเทศเพื่อการวิจัยด้านแบบออกแบบโดยให้ออกชั้นนำไปผลิต เป็นต้น**

**3.7 บทบาทด้านวัฒนธรรม สังคมดั้งเดิมมีปัจจุบันอาศัย
สารสนเทศในรูปของการบันทึกในวัสดุต่าง ๆ เช่น ผนังด้ำศิลารีก หนังสือ ผ้าไหม ก้อนดิน
เหนียว ปาปริส หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ ตลอดจนโสตทัศนวัสดุใช้เป็นสื่อ
ในการอนุรักษ์ สืบทอด ถ่ายทอด สภาพสังคมและวัฒนธรรม สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ
วัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์ของชนชั้น ประเทศไทย ทำให้ประชาชนในชนชั้น
หรือในประเทศไทย ตระหนักในศักดิ์ศรีของชนชั้นของประเทศไทย ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความ
รัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง สารสนเทศทางด้านวัฒนธรรมของ
แต่ละชนชั้น แต่ละประเทศมีภาษาส่วนใหญ่จะเปรียบเสมือนรูปแบบของข้อมูลดิบ จึงเป็นหน้าที่
ของนักสารสนเทศร่วมสมัยจะต้องช่วยกันเก็บ สะสม รวบรวมแล้วนำมาปรับปรุงจัดระบบให้เป็น
สารสนเทศที่มีคุณค่าสามารถอนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมที่ดีงามให้แก่อนุชนรุ่นหลัง เพื่อให้
วัฒนธรรมมีส่วนช่วยในการพัฒนาจิตใจของประชาชนมีส่วนเกื้อกูลในการพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคม ทำให้ประชาชนในสังคมและประเทศไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น**

4. พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ

4.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

นักจิตวิทยาได้แบ่งประเภทของ “พฤติกรรม” (behavior) ออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก (overt behavior) และพฤติกรรมภายใน (covert behavior) พฤติกรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้โดยตรง เช่น พฤติกรรมการกิน พฤติกรรมการเดิน เป็นต้น พฤติกรรมการใช้อัจฉริภาพเป็นพฤติกรรมประเภทนี้

นักจิตวิทยาเชื่อว่า พฤติกรรมเป็นผลที่เกิดจากการท่าปฎิกริยาของมนุษย์ (organism) กับ สิ่งแวดล้อม (environment) ซึ่งนักพฤติกรรมศาสตร์ได้กล่าวถึงสาเหตุของการที่คนมีการกระทำ หรือพฤติกรรมต่างกันว่าขึ้นอยู่กับกระบวนการทางจิตวิทยา รวมทั้งสิ่งแวดล้อม (จุนพด พูนภัทรชีวน, 2521 : 98)

นักทฤษฎีองค์การจะให้ความสนใจกับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคล เพื่อทำความเข้าใจ ถึงสาเหตุหรือปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมหรือการกระทำการของแต่ละบุคคล และนำไปปรับ องค์ประกอบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของบุคคลในการสร้างแผนการดำเนินงาน ตลอดจนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ขององค์การในการศึกษาพฤติกรรมบุคคลต้องเข้าใจถึงองค์ประกอบ ของบุคคลภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมซึ่งอาจเป็นบุคคล สิ่งของ เหตุการณ์ ต่าง ๆ องค์ประกอบ ภายใน ได้แก่กระบวนการทางจิตวิทยา ซึ่งองค์ประกอบทั้งสองจะมีผลต่อการกระทำหรือ พฤติกรรมของบุคคล

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโล (Maslow's Hierarchy of Need) ซึ่งมี แนวความคิดว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นถูกผลักดันด้วยความต้องการขั้นพื้นฐาน (basic needs) โดยที่ความต้องการของมนุษย์สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ และความต้องการ (needs) ได้ ๆ ที่ เกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการ滿足บัดเพียงพอ ความต้องการนั้นก็จะคงอยู่เสมอไปและเมื่อได้รับการ ตอบสนองจะเป็นที่พอใจแล้วความต้องการต่อไปที่สูงกว่าก็จะเกิดขึ้น มาสโล (Maslow) ได้ จัดลำดับพัฒนาการความต้องการของมนุษย์ (human needs) โดยได้ลำดับขั้นดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (physiological needs)
2. ความต้องการด้านความมั่นคงและปลอดภัย (security and safety needs)
3. ความต้องการด้านสังคม (social or belongingness needs)
4. ความต้องการเกียรติยศหรือการได้รับความยกย่องนับถือ (esteem or status needs) เป็น ความต้องการเกียรติยศหรือความภาคภูมิใจในตนเอง ต้องการประสบความสำเร็จและการยอมรับ ของสังคม

5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (self-actualization or realization) คือ ความต้องการที่มนุษย์คลมีความสุขกับการได้ทำในสิ่งที่ตนมองต้องการกระทำมากที่สุด (Maslow 1970)

ดังนั้นในการศึกษาพุทธกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา จึงเป็นการศึกษาพุทธกรรม ภายนอกเป็นผลมาจากการที่นักศึกษาถูกผลักดันด้วยความต้องการข้อสนเทศที่จะนำมาประกอบ การศึกษา

4.2 การศึกษาผู้ใช้สารสนเทศ

ประภาวดี สืบสานธี ได้เปรียบเทียบงานวิจัยของ เมนเซล (Menzel , 1966) และ เพสเลลล์ (Paisley, 1968) ที่เกี่ยวกับผู้ใช้และการใช้สารสนเทศโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท (ประภาวดี สืบสานธี, 2530 : 17) คือ

1. การศึกษาการกระจายสารสนเทศ ศึกษาถึงวิธีส่ง เพย์แพร์สารสนเทศและใช้สารสนเทศ เช่น สารสนเทศที่เกิดจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งส่งไปถึงผู้ใช้ได้อย่างไร จากผู้ส่งสารสนเทศไปถึงผู้รับได้อย่างไร ช่องส่งสารสนเทศ และสื่อมีบทบาทในกระบวนการสื่อสาร อาย่างไร สารสนเทศไปถึงผู้ใช้และผู้ใช้สารสนเทศอย่างไร

2. การศึกษาผู้ใช้และการใช้ เน้นผู้ใช้และระบบสารสนเทศเป็นหลัก เช่น การศึกษา ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ พุทธกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ใช้เฉพาะวิเคราะห์ความต้องการ และพุทธกรรมสารสนเทศ ซึ่งประเมินโดยพิจารณาองค์ประกอบทางจิตวิทยา สังคม ภาษา องค์การที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ทำให้สามารถทำนายพุทธกรรมผู้ใช้ที่เป็นกลุ่มได้

3. การศึกษาพุทธกรรมสารสนเทศโดยที่ศึกษาถึงองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดพุทธกรรมสารสนเทศ เช่น สภาพงาน ตำแหน่งในองค์กรของผู้ใช้เป็นตัวกำหนดสารสนเทศที่ต้องการได้รวมถึงพุทธกรรมสารสนเทศ และองค์ประกอบที่มีผลควบคุมพุทธกรรมของสารสนเทศ

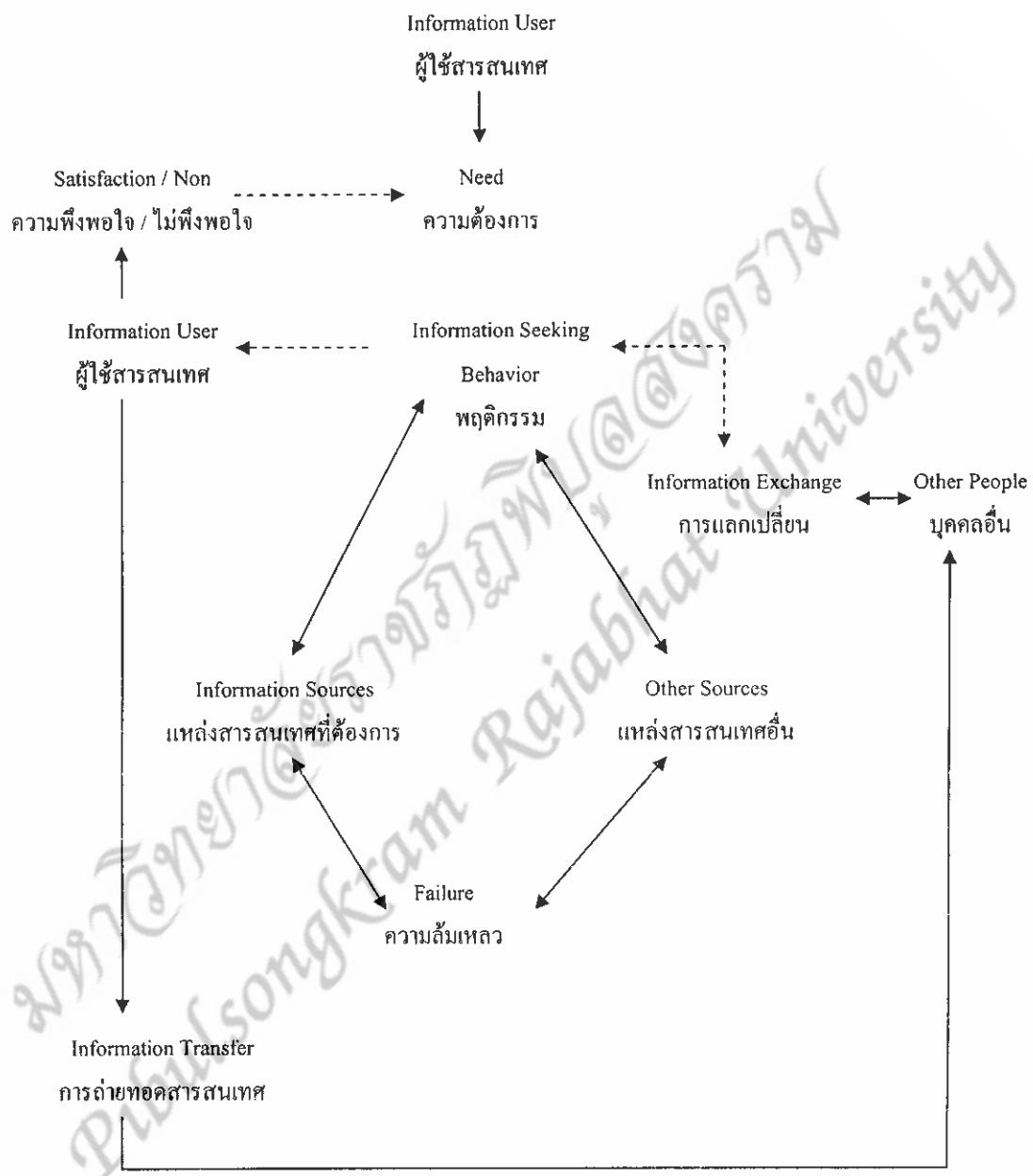
4.3 พุทธกรรมผู้ใช้สารสนเทศ

ในการศึกษาพุทธกรรมผู้ใช้สารสนเทศจะเน้นที่ผู้ใช้สารสนเทศและระบบสารสนเทศ เป็นหลัก เช่น จะศึกษาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ ส่วนใหญ่แล้วงานวิจัยลักษณะนี้จะเน้นที่พุทธกรรมต่าง ๆ ของผู้ใช้ เนพะวิเคราะห์พุทธกรรม และความต้องการ โดยการประเมินจาก องค์ประกอบทางด้านจิตวิทยา สังคม ภาษา องค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ โดยจะทำให้ทราบถึงรูปแบบพุทธกรรมการใช้สารสนเทศของแต่ละกลุ่มว่าผู้ใช้ต้องการใช้สารสนเทศ ทางด้านมนุษยศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ วิธีการวิจัยในสาขาวิชาและลักษณะของสาขาวิชาพบว่า มี

ผลต่อการใช้วัสดุต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงความต้องการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ด้วย ใน การศึกษาพฤติกรรมผู้ใช้สารสนเทศจะต้องกำเนิดถึง

1. องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมสารสนเทศ สภาพงานและตำแหน่งในองค์การ ของผู้ใช้เป็นตัวกำหนดให้ผู้ใช้ต้องใช้สารสนเทศ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการแก้ปัญหาและพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ
3. พฤติกรรมสารสนเทศและองค์ประกอบที่มีผลควบคุมพฤติกรรมของผู้ใช้สารสนเทศ

ความสัมพันธ์ของขอบเขตผู้ใช้สารสนเทศ ของ T.D. Wilson

ที่มา : Wilson, T.D. (1981, March). "On User Studies and Information Needs," *Journal of Documentation*. 37 : 4.

จากพฤติกรรมการใช้สารสนเทศมีผลมาจากการที่ผู้ต้องการใช้มีพฤติกรรมหลายรูปแบบ เช่น อาจหาได้จากระบบทางการ เช่น ระบบสารสนเทศจากห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ หรือใช้ระบบอื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสารสนเทศ เช่น หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาล สำนักงานหน่วยงานเอกชน สื่อต่าง ๆ บุคคล ฯลฯ ซึ่งถ้าเกิดพฤติกรรมลักษณะนี้ยอมหมายถึงมีการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ มีการติดต่อ โต้ตอบ หาข้อเท็จจริง คำแนะนำ ความเห็นและอาจจะได้รับสารสนเทศในรูปของคำบอกหรือด้วยเป็น

ในการศึกษาพฤติกรรมผู้ใช้ที่เป็นนักศึกษานั้น เดย์ (Day, 1983 : 16-23) ได้ให้นักศึกษาปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์สำรวจแหล่งสารสนเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ ใช้ในการเรียน สำเร็จในการหาและใช้สารสนเทศสำหรับการเรียน พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา พนและใช้สารสนเทศเพื่อวัตถุประสงค์ในการเขียนรายงาน เตรียมสัมมนา และได้มีการเบริกบานเทียบผลที่ได้กับพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของตน ปรากฏว่าห้องสมุดของสถาบันเป็นแหล่งสารสนเทศหลัก พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศแตกต่างไปตามสาขาวิชาและวิธีการวัดผล ตามลักษณะวิชา วิชีสอน วิชีวัสดุ

4.4 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ

เชน และ เฮอร์รอน (Chen and Heron, 1982 : 5) กล่าวไว้ว่า “การแสวงหาสารสนเทศ หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อหาข้อมูล ข่าวสารที่จะตอบสนองความต้องการที่ตนตระหนักและเดินทาง ความต้องการนี้จะแสดงออกและนำไปสู่พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ กระบวนการแสวงหาสารสนเทศจะเริ่มขึ้นเมื่อบุคคลพบว่า ตนต้องการสารสนเทศเพื่อช่วยแก้ปัญหาหรือตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และบุคคลเมื่อบุคคลนั้นไม่มีความต้องการสารสนเทศ ดังกล่าวอีกต่อไป”

ประภาวดี สืบสันต์ (2541 : 293-333) อธิบายถึงพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศว่า หมายถึง การกระทำที่บุคคลแสดงออกมาเพื่อตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศของตนซึ่งพฤติกรรม การแสวงหาสารสนเทศนี้ประกอบไปด้วยการเก็บรวบรวมสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ การใช้และการประเมินผลสารสนเทศ

5. แหล่งสารสนเทศ

แหล่งสารสนเทศหรือศูนย์สารสนเทศ (Information Center) หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดทำ จัดเก็บและให้บริการสารสนเทศทุกรูปแบบ แหล่งสารสนเทศจะหมายรวมทั้งแหล่งทรัพยากร

สารสนเทศ แหล่งผลิตสารสนเทศ และแหล่งบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่าแหล่งสารสนเทศหมายถึง ศูนย์รวมข้อมูลทางสารสนเทศ แหล่งเกิดข้อมูลสารสนเทศ และแหล่งที่ผลิตสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท (จากรพ. พงศ์ศรีวัฒน์, 2544 : 59) ดังนี้

1. แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล แบ่งได้ดังนี้

- 1.1 ผู้ชำนาญการ
- 1.2 ผู้มีประสบการณ์
- 1.3 นักวิชาการ

1.4 ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ผู้เชี่ยวชาญในห้องฉินและ ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ

2. แหล่งสารสนเทศสถาบัน องค์กรหน่วยงาน ฯลฯ

แหล่งสารสนเทศประเภทสถาบัน องค์กรหน่วยงาน จำแนกได้หลายประเภทตาม ขอบเขตหน้าที่และวัตถุประสงค์ในการให้บริการ สถาบันบริการสารสนเทศที่สำคัญมี 10 ประเภท (อวิวรรษ ฤทธาภินันท์, 2545 : 11 - 16) ดังนี้

2.1 ห้องสมุด (Library)

ห้องสมุดเป็นสถาบันบริการสารสนเทศซึ่งก่อตั้งที่สุดที่รวบรวมทรัพยากร

สารสนเทศ

ทุกสาขาวิชาและสื่อทุกประเภท มีทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนวัสดุ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หน้าที่หลักในการให้บริการ คือ บริการยืม – คืนทรัพยากรสารสนเทศ บริการตอบคำถามและช่วยกันค้นคว้า บริการทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษาและเพื่อความบันเทิง เป็นต้น

ห้องสมุดแบ่งตามลักษณะขององค์กรหรือวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

2.1.1 ห้องสมุดโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา ทำหน้าที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสื่อการศึกษาค้นคว้าและสื่อการเรียนการสอนให้แก่ครูและนักเรียน

2.1.2 ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย เป็นห้องสมุดที่ตั้งอยู่ใน สถาบันอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์ในการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ เช่นเดียวกับห้องสมุด โรงเรียน แต่การให้บริการจะกว้างขวางและมีระดับสูงมากขึ้น เช่น ให้บริการค้นคว้าและวิจัย ให้บริการวารสารและบทความวิชาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เปลี่ยนชื่อเพื่อให้เหมาะสมกับงานบริการและทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะวิชาที่เพิ่มมากขึ้น เช่น สำนักวิทยบริการ หรือสถาบันวิทยบริการ

2.1.3 ห้องสมุดเฉพาะ เป็นห้องสมุดที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ เฉพาะสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งเท่านั้น สังกัดอยู่ในหน่วยงานวิชาการ องค์กรหรือสถาบันบริการเฉพาะ

ด้าน เช่น ห้องสมุดธนารการ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ห้องสมุดกฎหมาย และ ห้องสมุดศาสนานอกจากนั้นห้องสมุดเฉพาะอาจารย์ขั้นตอนลักษณะและประเภทของวัสดุหรือลีอ เช่น ห้องสมุดศิลปะ ห้องสมุดของเล่น เป็นต้น

2.1.4 ห้องสมุดประชาชน เป็นห้องสมุดที่ตั้งขึ้นเพื่อบริการประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ทุกระดับความรู้ ทุกเพศ ทุกวัย และทุกอาชีพ ให้บริการส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้าตลอดชีวิต เป็นเสมือนวิทยาลัยในชุมชน

2.1.5 ห้องสมุดแห่งชาติ ทำหน้าที่เก็บรวบรวม สะสมและรักษาทรัพยากรสารสนเทศของชาติไว้ รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภทที่ผลิตในประเทศไทย จะต้องส่งให้ห้องสมุดแห่งชาติตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ทำการรวบรวมจัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติ กำหนดเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ (International Standard Book Number) ใช้ตัวย่อว่า ISBN และเลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (International Standard Serial Number) ใช้ตัวย่อว่า ISSN ผู้ที่ผลิตหนังสือหรือวารสารขึ้นมาในประเทศไทย สามารถติดต่อทางโทรศัพท์และส่งโทรศัพท์แจ้งรายละเอียดของหนังสือและวารสารไปยังห้องสมุดแห่งชาติ เพื่อขอหมายเลขได้หรือติดต่อขอตัวยานองโดยตรง

นอกจากนี้ห้องสมุดแห่งชาติยังทำหน้าที่ให้บริการประชาชนด้านสื่อต่าง ๆ ทุกประเภท และมีสื่อเฉพาะสาขา เช่น ห้องสมุดคณตรี ห้องสมุดล้วงไม้ อีกทั้งจัดทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทั้งของเด็กและผู้ใหญ่ มีการจัดนิทรรศการ ปาฐกถา บรรยายทางวิชาการ จำหน่ายหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นโดยกรมศิลปากรและห้องสมุดแห่งชาติ เป็นต้น

2.2 ศูนย์เอกสารหรือศูนย์สารสนเทศ (Documentation Center or Information Center)

ศูนย์เอกสารหรือศูนย์สารสนเทศเป็นแหล่งจัดเก็บ รวบรวมสารสนเทศ เกี่ยวกับสาขาวิชา บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดเฉพาะกุล หรือเฉพาะหน่วยงานนั้น ๆ มีลักษณะคล้ายห้องสมุดเฉพาะ สารสนเทศส่วนใหญ่ใช้เพื่อการค้นคว้าการวิจัยและการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่มีศูนย์สารสนเทศนั้น ๆ โดยตรง ซึ่งห้องสมุดทั่ว ๆ ไปหรือห้องสมุดเฉพาะบางแห่งไม่อาจตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในหน่วยงานนั้น ๆ ได้ เพราะเป็นการให้บริการสารสนเทศในขั้นสูง เช่น ข้อมูลทางด้านการวิจัย ตัวเลข สถิติต่าง ๆ สาระสังเขป และต้นฉบับสารเรียนเฉพาะสาขาวิชา ศูนย์เอกสารหรือศูนย์สารสนเทศนี้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมผู้ใช้สารสนเทศเฉพาะสาขาวิชา เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักเคมีศาสตร์ แพทยศาสตร์ และนักวิจัยซึ่งสังกัดในหน่วยงานที่ศูนย์นั้น ๆ สังกัดอยู่ เช่น ศูนย์วิจัยในสถาบัน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ศูนย์ประมวลข่าวสารการอนามัยครอบครัวของกองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข

2.3 ศูนย์ข้อมูล (Data Center) หรือหน่วยประมวลผลข้อมูล

ศูนย์ข้อมูล คือ แหล่งรวบรวมข้อมูลและบริการข้อมูล ตัวเลข สถิติ งานวิจัยต่างๆ ดังนี้ ศูนย์ข้อมูลนี้อาจสังกัดอยู่ในสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัยและหน่วยงานทั่วไป รัฐบาลและเอกชน ทำหน้าที่จัดเก็บ รวบรวมสารสนเทศและเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้ใช้ในหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กรนั้น ๆ ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่สนใจและต้องการใช้ข้อมูลอย่างมีระบบ ข้อมูลที่เก็บส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลคงเดิม เป็นข้อมูลที่ทันสมัยและเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการดำเนินงานหรือการค้นคว้าวิจัย ได้แก่ ข้อมูลด้านวิชาการ ข้อมูลสำมะโนประชากร ข้อมูลสถิติค่า และวัสดุอื่น ๆ ศูนย์ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลอุดสาಹกรรมกระทรวงอุดสาหกรรม ศูนย์ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ศูนย์ข้อมูลธุรกิจหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ศูนย์ข้อมูลพลังงานแห่งประเทศไทย ของสำนักงานพลังงานแห่งชาติ ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร การตลาดของสถาบันการค้าแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2.4 หน่วยงานสถิติ (Statistical Office)

ในสถาบันการศึกษาและศูนย์สารสนเทศบางแห่งมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติ ตัวเลขเฉพาะด้านหรือเฉพาะสาขาวิชา หน่วยงานสถิติ อาจสังกัดในองค์กร สถาบัน ศูนย์สารสนเทศของกระทรวง ทบวง กรม และกองต่าง ๆ อาจเป็นหน่วยงานสถิติขนาดใหญ่ ทำหน้าที่ปฏิบัติงานสถิติโดยตรง เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ หรือเป็นศูนย์คอมพิวเตอร์ประจำหน่วยงาน ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เก็บสถิติการพาณิชย์ของกระทรวงพาณิชย์ กองสถิติสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น นักงานนี้ยังมีหน่วยงานสถิติของสถาบันและสถาบันวิจัยต่าง ๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกอ.) สถาบันประชากรศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

นอกจากการจัดเก็บสถิติตัวเลขข้อมูลต่าง ๆ แล้ว หน่วยงานบางแห่งยังทำหน้าที่จดทะเบียนรายชื่อสินค้า เครื่องหมายการค้า สิ่งประดิษฐ์ จดทะเบียนต่อทะเบียนยานพาหนะ หรือจดทะเบียนบริษัทรับเหมา ก่อสร้างอีกด้วย ดังนั้นหน่วยงานสถิติบางแห่ง อาจต้องรวมหน่วยงานทะเบียนสถิติเข้าไปด้วย หรือแยกเป็นหน่วยงานเฉพาะต่างหาก หน่วยงานทะเบียนสถิติ ที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมสถิติ ตัวเลขและหลักฐานการจดทะเบียนหรือการลงทะเบียนทะเบียน อาจเป็นหน่วยงานทั้งของรัฐบาลและเอกชน เช่น หน่วยตรวจสอบของโรงพยาบาล หน่วยงานวิจัยของสถาบันและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ งานทะเบียนและประวัติของนักศึกษาและอาจารย์ในสังกัดสถานศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทำหน้าที่รับผิดชอบการจดทะเบียนการค้า และทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูล ด้านทะเบียนร้านค้า เป็นต้น

2.5 ศูนย์วิเคราะห์สารสนเทศ (Information Analysis Center)

ศูนย์วิเคราะห์สารสนเทศ ทำหน้าที่รวบรวมและให้บริการสารสนเทศเฉพาะวิชา โดยการนำมาวิเคราะห์ ประเมิน สรุปย่อ และจัดเก็บในลักษณะของแฟ้มข้อมูล ใบข้อมูล (Sheet) และปริทัศน์ (Review) เพื่อใช้ในการให้บริการตอบคำถามและจัดส่งให้ผู้ที่สนใจในรูปของบริการ ข่าวสารทันสมัยและในรูปของลิ้งพิมพ์ (สุนทร แก้วลาข, 2539 ข : 21)

ศูนย์วิเคราะห์สารสนเทศส่วนใหญ่มักจะเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์วิจัยของสถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ บุคลากรในศูนย์วิเคราะห์สารสนเทศจะเป็นนักวิชาการซึ่ง เป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขาวิชา เช่น นักวิทยาศาสตร์และนักวิชาการ การตอบปัญหาหรือการ ให้บริการตอบคำถามมักจะตอบได้ทันที ซึ่งแตกต่างกับห้องสมุดเฉพาะที่ตอบคำถามโดย บรรณาธิการ และใช้ข้อมูลจากเอกสารชั้นพิมพ์เผยแพร่ที่ได้รวบรวมไว้ในห้องสมุด ถ้าต้องการ คำถามที่ห้องสมุดไม่มีบรรณาธิการจะแนะนำให้ไปถามผู้เชี่ยวชาญด้วยตัวเอง ศูนย์วิเคราะห์สารสนเทศ ในประเทศไทย ได้แก่ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย เป็นต้น ศูนย์วิเคราะห์สารสนเทศมี ประโยชน์เพื่อพากลุ่มเฉพาะสาขาวิชาที่สนใจเท่านั้น

2.6 ศูนย์ประมวลและแจกจ่ายสารสนเทศ (Information Clearing House)

ศูนย์ประมวลและแจกจ่ายสารสนเทศ ให้ความช่วยเหลือผู้ใช้ให้เข้าถึงแหล่ง สารสนเทศ ทำหน้าที่แนะนำแหล่งสารสนเทศที่เหมาะสม อาจเป็นหน่วยงานอิสระ หรือ หน่วยงานที่สังกัดหน่วยงานสารสนเทศ เช่น สังกัดห้องสมุดหรือศูนย์ข้อมูล ทำหน้าที่รวบรวม จัดเก็บ และผลิตทรัพยากรสารสนเทศในรูปสื่อต่าง ๆ อาจจะเป็นในรูปของ หนังสือ เอกสาร พลังงานวิจัย รายงานความก้าวหน้าด้านวิชาการ รายงานความก้าวหน้าของโครงการต่าง ๆ แยกชั้น ให้แก่ผู้ที่สนใจ เช่น การแจกจ่ายทรัพยากรสารสนเทศทางค้านวิทยาศาสตร์ และการแพทย์ เป็นต้น ศูนย์จะทำหน้าที่ติดต่อขอทรัพยากรสารสนเทศในสาขาที่เกี่ยวข้องจากผู้ผลิต เพื่อร่วมรวมให้เป็น ระบบ สะดวกในการค้นคว้า และการแนะนำแหล่งข้อมูล เช่น การทำสหบัตรรายการค้น จัดทำ บรรณานุกรม ดัชนี สาระสังเขป และจัดทำรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศ เป็นต้น หน่วยงานที่ทำ หน้าที่เป็นศูนย์แจกจ่ายสารสนเทศที่สำคัญ ได้แก่ หอสมุดรัฐสภาเมริกัน หอสมุดแห่งชาติประเทศไทย อังกฤษ หอสมุดแห่งชาติของไทย ห้องสมุดยูนิฟอร์ม และมูลนิธิเอเชีย เป็นต้น สำหรับมูลนิธิเอเชีย เป็นแหล่งบริจาคหนังสือให้กับห้องสมุดต่าง ๆ ที่มีผู้มีใจกุศลมอบให้มูลนิธิ ห้องสมุดที่สนใจสามารถติดต่อขอและไปเลือกหนังสือที่ต้องการได้ทุกสาขาวิชา (ทุก ๆ 3 เดือน)

2.7 ศูนย์แนะนำแหล่งสารสนเทศ (Referral Center)

ศูนย์แนะนำแหล่งสารสนเทศ เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่รวบรวมสารสนเทศที่ เกี่ยวกับแหล่งข้อมูลหรือสถาบันสารสนเทศอย่างกว้างขวางในสาขาวิชาที่ศูนย์รับผิดชอบ เมื่อมีผู้

ต้องการใช้บริการสามารถแนบแฟล์สารสนเทศที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการได้ เช่น แนบนำห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดเครือข่าย หรือหน่วยงานและสถาบันสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์แนบแฟล์สารสนเทศจะต้องจัดทำเอกสารให้ทันสมัย เพื่อเผยแพร่ แจ้ง ข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศใหม่ ๆ จัดทำเป็นบรรณทัศน์ ดังนี้ วารสาร หรือสาระสังเขป เป็นต้น

2.8 ห้องหมายเหตุหรือหน่วยงานจดหมายเหตุ (Archive)

ห้องหมายเหตุหรือหน่วยงานจดหมายเหตุ ทำหน้าที่จัดเก็บเอกสารทางราชการ หรือเอกสารทางประวัติศาสตร์ของรัฐบาล สถาบัน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรือสถาบันอุดมศึกษา เช่น ระเบียน ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือโ啼ตอบ บันทึกรายงาน แบบพิมพ์ แผนที่ แผนผัง ภาพถ่าย ฯลฯ เพื่อใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย

ห้องหมายเหตุ จำนวนก่ออกรีบเป็น ๕ ประเภท คือ

- 1) ห้องหมายเหตุแห่งชาติ (ตู้อยู่ในบริเวณห้องสมุดแห่งชาติ)
- 2) ห้องหมายเหตุส่วนภูมิภาคและห้องอื่น
- 3) ห้องหมายเหตุของสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย
- 4) ห้องหมายเหตุของวัดและสถาบันศาสนา
- 5) ห้องหมายเหตุของสถาบันธุรกิจและอุตสาหกรรม

ห้องหมายเหตุหรือหน่วยงานจดหมายเหตุ นับเป็นสถาบันบริการสารสนเทศที่สำคัญ เป็นแหล่งค้นคว้าที่เป็นประโยชน์ในการอ้างอิงและค้นคว้าวิจัยทางด้านวิชาการ ซึ่งจัดว่าเป็นมาตรฐานทั่วไปที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาติ

2.9 สถาบันบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ (Commercial Information Service Center)

สถาบันบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ เป็นสถาบันบริการสารสนเทศโดยคิดค่าบริการ อันเนื่องมาจากการเริ่มต้นที่ต้องการใช้บริการที่สะดวกเร็ว เป็นข้อมูลที่ต้องใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามานะเพื่อการค้นคว้าทางไกล ทำให้ผู้ค้นคว้าเสียเวลาและค่าใช้จ่ายไม่สูง บริการนี้ทำให้ห้องสมุดหรือสถาบันบริการต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงต้องเก็บค่าบริการจากผู้ใช้งานจากนั้นนำไปจุบันข้อมูลที่ผู้ใช้ต้องการมากเป็นข้อมูลที่มุ่งประโยชน์ ด้านธุรกิจการค้า และอุตสาหกรรมเป็นหลัก จึงต้องการข้อมูลที่ทันสมัยและเป็นประโยชน์ในด้านธุรกิจ โดยเสียค่าบริการให้กับสถาบันบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ที่จัดทำขึ้นมาและจัดส่งข้อมูลทางธุรกิจให้กับผู้ขอใช้บริการ ได้อย่างรวดเร็วเป็นประจำ

สถาบันบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ อาจจะเป็นห้องสมุดหรือศูนย์ข้อมูลที่จัดให้มีบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ เช่น การค้นคว้าอินเทอร์เน็ต โดยเก็บค่าสมาชิกหรือเก็บตามราคาที่ปรากฏบนคอมพิวเตอร์ นอกจากนั้นอาจจะเก็บค่าบริการเป็นค่าสมาชิกสำหรับการจัดส่งเอกสารหรือข่าวสารด้านธุรกิจ การวิเคราะห์ข้อมูล การรายงาน การสรุปข่าว หรือ จดหมายข่าว เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมีบุคคลหรือองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นนายหน้าค้าสารสนเทศ ด้วยแทนขายสารสนเทศและองค์กรที่ทำธุรกิจอุดสาหกรรมสารสนเทศ ทำหน้าที่รวบรวม จัดเก็บ ประมวลผล ประเมินค่า เพย์แพร์สารสนเทศและให้บริการตามความต้องการ เช่น การส่งเอกสาร การค้นสารสนเทศ บริการเขียนโครงร่างงานวิจัย เขียนรายงาน ทำวิจัย วิเคราะห์ผล งานแปล จัดทำโฆษณาและงานบรรณาธิการ เป็นต้น

ปัจจุบันประเทศไทยมีบริษัทต่างๆ จัดตั้งสถาบันบริการสารสนเทศ เชิงพาณิชย์ หรือสถาบันธุรกิจอุดสาหกรรม ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลติดตาม ให้บริการสืบค้นข้อมูลข่าวสารแก่นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปโดยให้บริการสืบค้นข้อมูลจากแฟ้มข่าวหนังสือพิมพ์ทุกฉบับในประเทศไทย ข่าวสารจากนิตยสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ มีบริการตัดเก็บข่าวจากหนังสือและวารสาร จัดส่งข้อมูลผ่านระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ และบริการห้องสมุดภาพ เป็นต้น บริษัทญี่ปุ่นเด็ค บอร์ด แบนด์ เทคโนโลยี จำกัด ให้บริการข้อมูลระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง โดยใช้เทคโนโลยีเอธีสแลล (ADSL) บริษัทโอดี้แอลซี (OCLC) ให้บริการค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

สถาบันบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ มีชื่อที่แตกต่างกันออกໄไป ตามลักษณะของการใช้และการให้บริการ เช่น นายหน้าขายสารสนเทศ (Information Broker) ผู้ขายปลีกสารสนเทศ (Information Retailer) ผู้เชี่ยวชาญสารสนเทศ (Information Specialist) บรรณารักษ์อิสระ (Freelance Librarian) ที่ปรึกษาสารสนเทศ (Information Consultant) นักธุรกิจสารสนเทศ (Informed intermediary) เป็นต้น

2.10 เครือข่ายสารสนเทศ (Information Network)

เครือข่ายสารสนเทศ หมายถึง กลุ่มของห้องสมุดหรือสถาบันอื่น ๆ ที่ร่วมมือกันสร้างเครือข่ายสารสนเทศหรือเครือข่ายห้องสมุด โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การใช้ทรัพยากร่วมกัน ปัจจุบันเครือข่ายสารสนเทศเกิดขึ้นมากนาก มีเครือข่ายห้องถั่น ระดับ ภูมิภาค ระดับชาติ และระดับโลก เครือข่ายที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากคือ โอดี้แอลซี (Online Computer Library Center) ใช้ตัวชี้วัดว่า OCLC หรือเครือข่ายอาร์แอลไออีน (Research Library and Information Network) ใช้ตัวบ่งว่า RLIN ปัจจุบันมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นเครือข่ายสารสนเทศที่ใหญ่ที่สุดในโลก

6. การใช้สารสนเทศ

ด้วยเหตุที่สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต องค์กรแต่ละองค์กรนับถ้วนต้องมีองค์กรขนาดเล็ก อันได้แก่ หน่วยงาน สถาบันต่าง ๆ จนถึงองค์กรขนาดใหญ่ เช่น ประเทศต่างต้องรับผิดชอบในการพัฒนาแหล่งสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรของตน ตลอดจนเพื่อจัดการบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ห้องสมุดหรือแหล่งสารสนเทศอื่นๆ เช่น ศูนย์เอกสาร ศูนย์สารสนเทศฯลฯ จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้บริการอย่างเป็นทางการเพื่อรับผิดชอบในการจัดดำเนินงานและบริการสารสนเทศ หน่วยงานเหล่านี้ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ถ้าปราศจากการใช้ผลผลิตและบริการสารสนเทศที่จัดสรรซึ่งถ้าหากผู้ใช้จะใช้ด้วยความยากลำบาก ไม่ช่วยในการตัดสินใจ ทำให้ไม่เกิดความก้าวหน้าก้าวไกลเท่าที่ควร ผู้ใช้ระดับต่าง ๆ จะไม่เห็นความสำคัญ ไม่ใช้และไม่สนับสนุนงานสารสนเทศในที่สุด ดังนั้น ในการพัฒนาและดำเนินงานของหน่วยงาน ดังกล่าวซึ่งมีผลสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จึงต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานและบริการของหน่วยงานบริการสารสนเทศว่าจะต้องให้มีความสอดคล้องกับสภาพลักษณะของผู้ใช้ (ประภาวดี สืบสานที่, 2530 : 17)

6.1 แนวคิดในการใช้สารสนเทศทางสาขาวิชา

ทางด้านสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ บัวซซ่า (Bouazza, 1989 : 150-159) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศทางสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ไว้ว่า การใช้สารสนเทศจะชี้อثرอยู่กับแหล่งการใช้ที่เป็นทางการมากกว่าการใช้แหล่งที่ไม่เป็นทางการซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้สารสนเทศทางด้านวิทยาศาสตร์ จะมีความคล้ายคลึงกันคือการใช้แหล่งสารสนเทศในด้านวิชาการ และปัญหา มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสารสนเทศที่นักสังคมศาสตร์ใช้ส่วนใหญ่ได้แก่ ตั้งพิมพ์ต่อเนื่อง หรือวารสารที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด ส่วนแหล่งที่ไม่เป็นทางการของพวกรากคือ การพบปะระหว่างกลุ่มนักสังคมศาสตร์ด้วยกัน

ทางด้านวิทยาศาสตร์ การวิจัยเกี่ยวกับการค้นหาสารสนเทศทางด้านวิทยาศาสตร์ของนักวิชาการ เช่น เมนเซล (Menzel, 1966 : 31) และเพลสเลีย (Paisley, 1968 : 25) ได้ชี้ถึงปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใช้ โดยได้สรุปไว้วัดังนี้คือ มีการใช้เทคนิคที่สัมพันธ์กันน้อย ความแตกต่างของผู้ใช้ ความแตกต่างและความคลุมเครือของภาษาที่ใช้ในการอภิปรายถึงเทคนิคและผล ขาดนวัตกรรมใหม่ๆ ความล้มเหลวในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลพร้อมในอีกด้านการออกแบบการทดลองที่เท็จตรง

การศึกษาพุทธิกรรมการค้นหาข้อสนับสนุนนั้น บีเบอต (Bebout, 1975 : 40-44) ได้สรุปเกี่ยวกับการศึกษาและตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับพุทธิกรรมการค้นหาข้อสนับสนุนของผู้ใช้ด้านมนุษยศาสตร์เปรียบเทียบกับการค้นหาข้อสนับสนุนด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยใช้ตารางสามลักษณ์ (Skelton, 1975 : 43) ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบพุทธิกรรมการค้นหาข้อสนับสนุนโดยทั่วไป

พุทธิกรรม	นักวิทยาศาสตร์	นักสังคมศาสตร์	สมมติฐานเกี่ยวกับ นักมนุษยศาสตร์
แหล่งข้อสนับสนุน	แหล่งที่เป็นประโยชน์มากที่สุด คือ วารสารที่รวมทั้งวรรณกรรมและภูมิถิ่นทางการค้า การติดต่อ อ蜒蜒 ไม่เป็นทางการ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า	ใช้หนังสือและวารสารในอัตราที่มาก การติดต่อระหว่างบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ เป็นทางการ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า	ใช้หนังสือมากกว่าวารสาร การติดต่อระหว่างบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า วัสดุที่มีอายุนานสำคัญมากกว่าในสาขา วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิธีการในการหาการอ้างอิง	จัดเรียงตามลำดับ คำแนะนำส่วนตัว การแลกเปลี่ยนและครรชนี สาระสังเขปเป็นวิธีที่ใช้มากที่สุด การใช้ห้องสมุดไม่สำคัญ	จัดเรียงตามลำดับ การอ้างถึง สาระสังเขป ครรชนี และคำแนะนำส่วนตัว เป็นวิธีที่ใช้มากที่สุด การใช้ห้องสมุดเป็นสิ่งที่สำคัญ	จัดเรียงตามลำดับ ครรชนี คำแนะนำส่วนตัว การแลกเปลี่ยนการใช้ห้องสมุดเป็นสิ่งสำคัญ

พฤติกรรม	นักวิทยาศาสตร์	นักสังคมศาสตร์	สมมติฐานเกี่ยวกับ นักมนุษยศาสตร์
การใช้และหน้าที่ของ วารสาร สาระสังเขป	นักวิทยาศาสตร์ใช้วารสาร สาระสังเขปน้อยกว่า นักสังคมศาสตร์เพียงเล็กน้อย ทั้ง 2 กลุ่ม ใช้เป็น current awareness เมื่อถูกนัด		นีวารสาร สาระสังเขปทางด้าน มนุษยศาสตร์น้อยใช้ เป็น current awareness
การเข้าร่วมและคุณค่า ของการประชุม	ทั้งสองกลุ่มเข้าร่วมการประชุมในขอบเขตที่ เหมือนกัน นักวิทยาศาสตร์ได้รับข้อเสนอแนะ จากการติดต่อทางสังคม ส่วนนักเทคโนโลยี ได้รับจากเอกสารที่เสนอ		เข้าร่วมการประชุม ¹ ได้รับข้อเสนอแนะผ่าน การติดต่อทางสังคม เอกสารที่เสนอที่มี คุณค่ามีน้อย
การกันหารรรถกรรม	มีแนวโน้มที่จะให้ คนอื่นค้นหา	มีแนวโน้มที่จะ ค้นหาในงานวิจัย ของตน	มีแนวโน้มที่จะ ค้นหาด้วยตนเอง
การกันหาที่ล่าช้าใน ข้อเสนอแนะ	ทั้งสองกลุ่มมีประสบการณ์ที่กันหาล่าช้าใน ขอบเขตที่เหมือนกัน		มีประสบการณ์ เกี่ยวกับการกันหาที่ ล่าช้า
ความสามารถทาง ภาษา	ความสามารถทางภาษาของนักวิทยาศาสตร์และ ความตื่นตัวทางภาษาไม่มากกว่านักสังคมศาสตร์		ความสามารถทาง ภาษามากกว่าของ นักวิทยาศาสตร์และ สังคมศาสตร์
การกระตุ้นให้ทำงาน วิจัย/ให้มีแนวคิด	รัศมีที่เขียน งานของตนเอง และการติดต่อ ระหว่างบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ มี ความสำคัญสำหรับนักวิทยาศาสตร์และนัก สังคมศาสตร์		เหมือนกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สารสนเทศองค์กรสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ และนักวิทยาศาสตร์ นักจิตวิทยาได้คาดคะเนไว้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์โดยทั่วๆ ไปคือพฤติกรรมในการกำหนดการใช้งานประการ กำหนดปัจจัยต่างๆ และมีการทำการศึกษาดูๆ ให้ เนื่องจากการใช้สารสนเทศเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง เช่น คุณภาพ ประโยชน์ การเข้าถึงและการใช้สัดส่วนสารสนเทศที่หลากหลายต่อการใช้ล้วนแต่มีความสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศ ในขณะที่ปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น ระบบอาชญากรรม การผิดกฎหมาย การทำงาน ระดับการศึกษาและอาชีพ เป็นตัวกำหนดตามธรรมชาติและตามสภาพของผู้ใช้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

จิตรารณ์ เพ็งดี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของอาจารย์และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ ในด้านต่างๆ กือ ด้านวัตถุประสงค์การใช้ ลักษณะสารสนเทศที่ใช้ วิธีการแสวงหาสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศที่ใช้ นอกจากนี้ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศของอาจารย์และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศส่วนใหญ่ใช้เพื่อประกอบการเรียน การสอน
2. ด้านเนื้อหาสารสนเทศส่วนใหญ่พบว่าใช้เนื้อหาค้านศิลปะ /บันเทิง / วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ประยุกต์
3. ด้านประเภทสารสนเทศที่ใช้ พบว่าส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศประเภทหนังสือพิมพ์ ตำราทางวิชาการ เอกสาร หนังสือความรู้ทั่วไป
4. ด้านภาษาของสารสนเทศที่ใช้มาก ได้แก่ ภาษาไทย
5. ด้านวิธีการแสวงหาสารสนเทศพบว่า ส่วนใหญ่แสวงหาจากห้องสมุด ศูนย์บริการเอกสารต่างๆ
6. ด้านแหล่งสารสนเทศที่ใช้ พบว่าใช้ห้องสมุดของสถาบันมากที่สุด

กิตติยา ชุมทอง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยครินทริวโรด โดยศึกษาพฤติกรรมการใช้ใน

เรื่องของปริมาณการใช้สารสนเทศ พนบว่า นิสิตมีการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับปานกลาง โดยบริการที่ใช้นากคือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และบริการสืบค้นข้อมูล นิสิตมีการใช้ฐานข้อมูลชีดีรอน ฐานข้อมูลออนไลน์ในระดับน้อย

จันทร์เพ็ญ ลิงหนู (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า คณะศึกษาศาสตร์มีการใช้หนังสือ/ตัวเรียนทางวิชาการ มากที่สุด โดยวัตถุประสงค์ที่ใช้เพื่อประกอบการเรียนการสอน การทำรายงาน ในด้านปัญหาการใช้ พนบว่า แหล่งสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยมีทรัพยากรสารสนเทศน้อย เกินไป รองลงมาไม่มีทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการใช้

เรณุ กาญจนะโภคิน (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมออกนอกห้องสมุดในเวลาเปิดบริการ ณ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษาในแต่ละช่วงเวลาของการเปิดบริการห้องสมุด เพื่อศึกษา ความลับพันธุ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หนังสือกับพฤติกรรมการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุด ของอาจารย์และนักศึกษา เพื่อศึกษาลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดของกลุ่มที่ยืมหนังสือ และกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการใช้หนังสือภายในห้องสมุดระหว่างกลุ่มยืมหนังสือกับกลุ่มไม่ยืมหนังสือว่าแตกต่างกันหรือไม่ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์มีพฤติกรรมในการใช้หนังสือภายในห้องสมุดมากที่สุดในช่วงเวลา 10.30 – 11.30 น. และมีพฤติกรรมในการใช้หนังสือภายในห้องสมุดมากที่สุดในช่วงเวลา 11.30 -12.30 น. นักศึกษามีพฤติกรรมในการใช้หนังสือภายในห้องสมุดอื่น ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเสนอเพิ่มเติมคือการถ่ายสำเนาเอกสารในส่วนเนื้อเรื่องและรูปภาพมีปริมาณสูงสุดในกลุ่มที่ไม่ยืมหนังสือ ส่วนการสำรวจปีที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ของหนังสือพบว่ามีปริมาณสูงสุดในกลุ่มที่ยืมหนังสือ

กั่งทอง ศิริมงคล (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการค้นหาและการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการเขียนวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการค้นหาและการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการเขียนวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย ในด้านต่าง ๆ คือ แหล่งข้อมูลสารสนเทศ ประเภท และลักษณะของข้อมูลสารสนเทศ วิธีการค้นหาข้อมูลสารสนเทศ การนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนปัญหาในการค้นหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศและเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการค้นหาและการใช้ข้อมูลสารสนเทศของนักศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จ้าวแกนตามคณะ ขั้นตอนในการทำวิทยานิพนธ์และประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด โดยการใช้แบบสอบถามแก่นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 140 ชุด ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา 140 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิจัยพบว่า แหล่งข้อมูลที่นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยใช้ในระดับมากทั้งสามขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ คือห้องสมุดคณะที่สังกัด ประเภทข้อมูลที่ห้องสมุดคณะที่นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยใช้ในระดับมาก ในทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ ได้แก่หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยภาษาไทย ลักษณะข้อมูลที่นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยใช้ในระดับมากในทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ เป็นข้อมูลที่เข้าใจง่าย ถูกต้อง ครบถ้วนเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและทันเหตุการณ์ ส่วนปัญหาในการค้นหาและการใช้ข้อมูลที่ห้องสมุดคณะที่นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยประสบอยู่ในระดับปานกลางและน้อย นอกจากนั้นผลการเปรียบเทียบพบว่าพฤติกรรมการค้นหาและการใช้ข้อมูลของนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยไม่แตกต่างกันตามคณะ ขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ และประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด

ธิดาพร นามสุข (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้ในการใช้และในการเข้าถึงสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ในการใช้และในการเข้าถึงสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผลวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ คือ ในด้านห้องสมุดของมหาวิทยาลัย ปริมาณเอกสารและสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาที่ศึกษาความสามารถในการแนะนำแหล่งค้นคว้าของผู้ให้บริการ ความรวดเร็วในการให้บริการของผู้ให้บริการ ความรู้ ความชำนาญของผู้ให้บริการในการตอบคำถามทั่ว ๆ ไปและการให้บริการของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่เวลาที่เปิดให้บริการ และประชาสัมพันธ์ให้ทราบเกี่ยวกับบริการที่มีเครื่องมือช่วยค้น เป็นต้น

วัชรชัย พลวิฐรย์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการใช้ระบบสารสนเทศทางการบริหารเพื่อการพัฒนาองค์กร : ศึกษาเฉพาะกรณี มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการใช้ระบบสารสนเทศทางการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัย รามคำแหง ด้านบุคคล ด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านห้องสมุด และด้านการศึกษา และเปรียบเทียบความต้องการใช้ระบบสารสนเทศทางการบริหารด้านบุคคล ด้านวิชาการด้านการเงิน ด้านห้องสมุด และด้านการศึกษาระหว่างผู้บริหารระดับต่าง ๆ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับปานกลาง และผู้บริหารระดับปฏิบัติการ ผลการศึกษา พบว่าผู้บริหารมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความต้องการใช้สารสนเทศด้านบุคคล ด้านวิชาการและด้านการเงินอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารมหาวิทยาลัยรามคำแหงต่างระดับกันมีความต้องการใช้ระบบสารสนเทศทางการบริหาร

คณบศักดิ์ โภวิทวิบูล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการและลักษณะการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ความต้องการและลักษณะการใช้สารสนเทศของนักศึกษาที่มีสถานภาพต่างกันรวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้บริหารสารสนเทศในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้ามาใช้บริการเป็นเพศหญิงคณะนิติศาสตร์ที่มานเรียนประจำมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทั้งคัว ไม่เคยใช้ระบบอัตโนมัติและไม่ทราบวิธีการใช้ ส่วนลักษณะการใช้สารสนเทศ พนฟว่ามีความต้องการและลักษณะการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ใช้บริการสารสนเทศองฝ่ายบริการทั่วไป ประเภทสารสนเทศที่ใช้คือ ตำราและเอกสารประกอบคำบรรยายเครื่องมือที่ใช้กืออินเทอร์เน็ต ในการเปรียบเทียบความต้องการและลักษณะการใช้พบว่านักศึกษาที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป มีความต้องการหนังสืออ้างอิงมากกว่านักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า ส่วนลักษณะการใช้ไม่แตกต่างกัน สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า ผู้ใช้ต้องการให้บุคลากรอย่างแน่นการใช้ห้องสมุด โดยเฉพาะในด้านการใช้ระบบอัตโนมัติควรจะปรับปรุงคุณภาพของบุคลากร ให้มีการประชาสัมพันธ์ที่ดีและการบริการด้านอาคาร อุปกรณ์ ควรมีการปรับปรุงพื้นที่ที่ใช้สอย ห้องน้ำ เครื่องปรับอากาศ จำนวนคอมพิวเตอร์ ที่นั่งอ่านหนังสือ และจัดสารสนเทศที่ทันสมัยไว้บริการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

เทอร์เนอร์ (Turner, 1992 : 652-A) ได้ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ การประเมินคุณค่าสารสนเทศ คุณลักษณะของสารสนเทศ ประโยชน์ของสารสนเทศ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสารสนเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูลจากสอดคล้องใช้สารสนเทศในด้านพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ การประเมินคุณค่าสารสนเทศและผลกระทบของการใช้สารสนเทศโดยวิธีการออกแบบสอบถามและ การสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ จากประสบการณ์การใช้สารสนเทศ และจากการศึกษาการใช้สารสนเทศ ด้านคุณลักษณะของสารสนเทศ จะต้องมีความสะดวกต่อการใช้ อ่านแล้วเข้าใจง่าย หาได่ง่าย หันต่อเวลา ด้านความพร้อมของสารสนเทศจะต้อง มีความถูกต้อง มีความสัมพันธ์กัน ถูกกาลเทศะ มีจำนวนที่พอเพียง มีการยอมรับโดยทั่วไป และ เป็นสารสนเทศที่มีคุณค่า 2) ผลกระทบของสารนิเทศมีการเพิ่มมากขึ้นในด้านการผลิต ประยุคเวลา มีความสัมพันธ์สำหรับความก้าวหน้าของงาน เป็นความรู้ที่ได้รับการยอมรับเป็นสิ่ง กระตุ้นในการทำงานและอื่น ๆ 3) ประโยชน์ของสารสนเทศ ช่วยให้มีการถ่ายทอดความรู้ การ อ่านและการจัดเก็บเอกสารเป็นการกระตุ้นสำหรับการปฏิบัติงานมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการ

ผลิตสารสนเทศมีการวิเคราะห์และการรวมกันกับสารสนเทศอื่น ๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของสารสนเทศ

วิลสัน (Wilson, 1998 : 2566A) ได้ศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาในรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กับการทำวิจัย : ปัจจัยที่เป็นปัจจุหาสำหรับการใช้และไม่ใช้ พบว่านักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 73 คน จากวิทยาลัยศิลปะ จำนวน 5 แห่งในรัฐเพนซิลเวเนียแต่ละวิทยาลัยมีการใช้อินเทอร์เน็ต นักศึกษาครึ่งหนึ่ง (จำนวน 36 คน) เคยใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้า ทำรายงาน จะถูกด้านค่าตามเกี่ยวกับกระบวนการค้นหา การค้นคืนสารสนเทศและประสิทธิภาพการใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนนักศึกษาอีกรึ่งหนึ่งซึ่งไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตจะถูกถามถึงเหตุผลของการไม่ใช้ จุดประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ต รูปแบบของการทำวิจัยและปัจจัยที่ส่งเสริมในการใช้ พบว่า นักศึกษามีจุดประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ส่างอีเมล์ ทำรายงาน และเพื่อความบันเทิง ส่วนพวกรึไม่ใช่ เพราะไม่มีความจำเป็นในการใช้อินเทอร์เน็ต กับไม่รู้วิธีการที่จะเข้าถึงในการใช้หรือค้นหาสารสนเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัจจุหาในการสืบค้นข้อมูล ส่วนเพคไม่เกี่ยวข้องกับการใช้หรือไม่ใช้อินเทอร์เน็ต

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการใช้สารสนเทศพบว่าทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศต่างเห็นความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ และปัจจุหาในการใช้สารสนเทศมีความแตกต่างกันตามสภาพของผู้ใช้แต่ละกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างกันไป โดยผู้วิจัยขอกล่าวพอสังเขปตามลักษณะดังนี้

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ

วัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ พบว่าจากการศึกษาของ จิตราภรณ์ เพียงดี (2546) พบว่า พฤติกรรมการใช้สารสนเทศส่วนใหญ่ใช้เพื่อประกอบการเรียนการสอน

ด้านภาษาของสารสนเทศที่ใช้

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ พบว่าจาก การศึกษาของ จิตราภรณ์ เพียงดี (2546) พบว่า พฤติกรรมการใช้สารสนเทศส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศภาษาไทย

ประเภทของสารสนเทศ การศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านประเภทของสารสนเทศจะเห็นได้ว่ากิ่งทอง ศิริมงคล (2531) มีความเห็นสอดคล้องกับผลการศึกษาของเทอร์เนอร์ (Turner 1992) ที่ว่า การใช้สารสนเทศนั้นขึ้นอยู่กับข้อสนเทศที่สามารถเข้าใจง่าย สะดวกต่อการใช้อ่านแล้วเข้าใจ หาได้ง่าย มีความถูกต้อง มีจำนวนที่เพียงพอสัมพันธ์กัน ถูกกาลเทศะ มีการยอมรับ และเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่า ครอบคลุมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและ

ทันเหตุการณ์ คณบัญชกค์ โภวิทวิญญา (2543) ที่พนว่าสารสนเทศที่ใช้กือตำราและเอกสารประกอบคำบรรยาย สำหรับนักศึกษาที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป มีความต้องการหนังสืออ้างอิงมากกว่านักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า นอกจากนี้การศึกษาของพิชชุดา ศรีอนันต์ (2541) ได้พบว่านักศึกษาใช้สื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับประกอบการศึกษา ทั้งคัว และการทำวิทยานิพนธ์

เครื่องมือที่ใช้กันมาสารสนเทศ งานวิจัยของพิชชุดา ศรีอนันต์ (2541) พบว่าเครื่องคอมพิวเตอร์สืบค้นข้อมูลของห้องสมุด (OPAC) เป็นเครื่องช่วยกันมาสารสนเทศ โดยที่คณบัญชกค์ โภวิทวิญญา (2543) พบว่าอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือที่นักศึกษาใช้มากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลสัน (Wilson 1998) ที่พนว่านักศึกษาจำนวนครึ่งหนึ่งของวิทยาลัย 5 แห่งในรัฐเพนวิล瓦เนีย มีการใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้า ทำรายงาน เช่นกัน นอกจากนี้กิตติยา ชุมทอง (2546) กิตติยา ชุมทอง (2546) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิทยาเขต โดยศึกษาพฤติกรรมการใช้ในเรื่องของบริษัทการใช้สารสนเทศ พนว่า นิสิตมีการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับปานกลาง โดยบริการที่ใช้มากคือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และบริการสืบค้นข้อมูล นิสิตมีการใช้ฐานข้อมูลซึ่งมีอยู่ ฐานข้อมูลออนไลน์ในระดับน้อย

แหล่งของสารสนเทศ จากการศึกษาของกิ่งทอง ศิริมงคล (2531) ; เรณุ กาญจนะโภคิน (2529) ที่พนว่านักศึกษารวมไปถึงอาจารย์มีการใช้สารสนเทศจากห้องสมุดหรือห้องสมุดคณะที่สังกัดในระดับมาก และเวลาในการใช้บังมีความแตกต่างกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษา

ปัญหาการใช้สารสนเทศ จากการศึกษาของธิดาพร นามสุข (2531) ; กิ่งทอง ศิริมงคล (2531) ; จันทร์เพ็ญ สิงหนุ่น(2544) ที่พนว่าห้องสมุดของมหาวิทยาลัยมีปริมาณเอกสารและสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาที่ศึกษาไม่เพียงพอ หัวเรื่องของหนังสือกระชัดกระจาบอยู่ตามชั้นต่าง ๆ ไม่รวมอยู่เหล่าเดียวกัน ความสามารถในการแนะนำแหล่งค้นคว้าของผู้ให้บริการ ความรวดเร็วในการให้บริการ รวมไปถึงความรู้ ความชำนาญของผู้ให้บริการในการตอบคำถามและการให้บริการของบรรณาธิการและเจ้าหน้าที่เวลาเปิดให้บริการ และการประชาสัมพันธ์เรื่องเครื่องมือช่วยค้นพิชชุดา ศรีอนันต์ (2541) พนว่าประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศเป็นปัญหาสำคัญ นอกจากนี้ คณบัญชกค์ โภวิทวิญญา (2543) พนว่าผู้ใช้จะมีการปรับปรุงทางด้านบุคลากรให้มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี และการบริการด้านอาคาร อุปกรณ์ พื้นที่ใช้สอย ห้องน้ำ เครื่องปรับอากาศ จำนวนคอมพิวเตอร์ ที่นั่งอ่านหนังสือ และการจัดสารสนเทศที่ทันสมัยไว้ให้บริการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในปีการศึกษา 2548 จำนวน 12,058 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มโดยตาราง เทอร์ชีส์แลมบ์ร์แกน (Krejcie & Mogan, 1970 : 608) เพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละคณะ โดยจำแนกได้ดังนี้ ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะ

คณะที่สังกัด	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1,207	35
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	2,353	73
คณะวิทยาการจัดการ	5,365	164
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	1,323	42
คณะเทคโนโลยีการเกษตร	416	13
คณะครุศาสตร์	1,394	43
บัณฑิตวิทยาลัย	361	129*
รวม	12,058	499

* หมายเหตุ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเบรี่ยงโดยพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาให้ได้ อย่างมีประสิทธิผล ผู้วิจัยขอใช้จำนวนนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยจำนวน 129 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารทางการวิจัยต่าง ๆ
2. ศึกษากันคัวจากหนังสือ บทความจากวารสาร ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวกัน

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ

3. สัมภาษณ์นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี เกี่ยวกับการใช้สารสนเทศเพื่อนำผลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
4. นำข้อมูลที่ได้จากการช้อ 1 – 3 มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามโดยแบบสอบถามที่เป็นแบบ Rating Scale แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ คณะ ที่สังกัด สถานภาพทางการศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการใช้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย และผู้ช่วยนักวิจัยประจำคณะต่างๆ โดยจัดเก็บในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548

การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับผู้ที่มีความต้องการจะรับประทานอาหารที่มีส่วนผสมของน้ำมันพืช เช่น ไข่ไก่ ไข่ไก่ต้ม ไข่เจียว ไข่เจียวต้ม เป็นต้น
2. ข้อมูลจากแบบสอบถามตามตอนที่ 2 เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นำทางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ กำหนดค่าน้ำหนักในการตอบแต่ละข้อ ดังนี้

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศในระดับมากที่สุด	มีค่า 5	คะแนน
พฤติกรรมการใช้สารสนเทศในระดับมาก	มีค่า 4	คะแนน
พฤติกรรมการใช้สารสนเทศในระดับปานกลาง	มีค่า 3	คะแนน
พฤติกรรมการใช้สารสนเทศในระดับน้อย	มีค่า 2	คะแนน
พฤติกรรมการใช้สารสนเทศในระดับน้อยที่สุด	มีค่า 1	คะแนน

แปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ประเมินค่าดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 : 9)

1.00 – 1.49	หมายถึง	มีการใช้/ต้องการใช้น้อยที่สุด
1.50 – 2.49	หมายถึง	มีการใช้/ต้องการใช้น้อย
2.50 – 3.49	หมายถึง	มีการใช้/ต้องการใช้ปานกลาง
3.50 – 4.49	หมายถึง	มีการใช้/ต้องการใช้มาก
4.50 – 5.00	หมายถึง	มีการใช้/ต้องการใช้มากที่สุด

3. ข้อมูลของแบบสอบถามที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่เป็นข้อคิดเห็นแบบ Rating Scale นำทางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนคิดเห็นแบบปลายเปิดนำเสนอสรุปเป็นประเด็นและหาค่าเฉลี่ย

4. เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ร่วมระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ตามลำดับ ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 3 ปัญหาในการใช้สารสนเทศของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและ
บัณฑิตศึกษา

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาสภาพของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ คณะที่สังกัด และสถานภาพใน
มหาวิทยาลัย ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	218	43.70
1.2 หญิง	281	56.30
รวม	499	100.00
2. คณะที่สังกัด		
2.1 คณะครุศาสตร์	43	8.60
2.2 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	35	7.00
2.3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	73	14.60
2.4 คณะวิทยาการจัดการ	164	32.90
2.5 คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	42	8.40
2.6 คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร	13	2.60
2.7 บัณฑิตวิทยาลัย	129	25.90
รวม	499	100.00

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
3. สถานภาพในมหาวิทยาลัย		
3.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี	370	74.10
3.2 นักศึกษาระดับปริญญาโท	129	25.90
รวม	499	100.00

จากตารางที่ 3 พบร่วมนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 56.30 และร้อยละ 43.70 ตามลำดับ) ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีภาคปกติ (ร้อยละ 59.30) รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท (ร้อยละ 25.30) และส่วนใหญ่สังกัดคณะวิทยาการจัดการ (ร้อยละ 32.90) รองลงมาคือ บัณฑิตวิทยาลัย (ร้อยละ 25.90)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เป็นการศึกษาวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ ภาระของสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในตารางที่ 4-8

ตารางที่ 4 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ

วัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. เพื่อประกอบการเรียน	3.58	1.02	มาก
2. เพื่อทำรายงาน	3.57	1.09	มาก
3. เพื่อทำวิจัย	2.65	1.28	ปานกลาง
4. เพื่อเตรียมทำวิทยานิพนธ์	2.72	1.38	ปานกลาง
5. เพื่อทราบข่าวสารทันสมัย	3.72	1.03	มาก
6. เพื่อเพิ่มพูนความรู้	3.37	1.13	ปานกลาง
รวม	3.27	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 แสดงว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศเพื่อทราบข่าวสารทันสมัย ($\bar{x} = 3.72$) มากที่สุด รองลงมาใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการเรียน ($\bar{x} = 3.58$) และเพื่อทำรายงาน ($\bar{x} = 3.57$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านภาษาของสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการใช้

ภาษาของสารสนเทศ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ภาษาไทย	4.14	0.91	มาก
2. ภาษาอังกฤษ	2.52	1.05	ปานกลาง
รวม	3.33	0.82	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านภาษาของสารสนเทศที่ใช้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศภาษาไทยในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) และการใช้สารสนเทศภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.52$)

ตารางที่ 6 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านประเภทของสารสนเทศ

ประเภทของสารสนเทศ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. หนังสือตำรา/วิชาการ	3.42	1.34	ปานกลาง
2. สิ่งพิมพ์รัฐบาล	2.87	1.22	ปานกลาง
3. วิทยานิพนธ์/สารสนเทศ	3.07	1.17	ปานกลาง
4. รายงานการวิจัย	3.39	1.19	ปานกลาง
5. พจนานุกรม/สารานุกรม	2.31	1.12	น้อย
6. กดตปภ./จุลสาร	2.52	1.23	ปานกลาง
7. วารสารวิชาการ	3.00	1.17	ปานกลาง
8. วารสารบันทึก/นิตยสาร	3.37	1.13	ปานกลาง
9. หนังสือพิมพ์	3.61	1.19	มาก
10. โสตทัศนวัสดุ (วีดิทัศน์ เทปบันทึกเสียง ซีดี)	3.06	1.13	ปานกลาง
11. ฐานข้อมูลออนไลน์	3.37	1.10	ปานกลาง
12. ฐานข้อมูลสำเร็จรูปชีรีเอม	3.01	1.25	ปานกลาง
13. ฐานข้อมูลกุศลภาคอ่อนไลน์	2.70	1.25	ปานกลาง
รวม	3.05	0.41	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 แสดงว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านประเภทของสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.05$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศประเภทหนังสือพิมพ์มากที่สุด ($\bar{x} = 3.61$) รองลงมาได้แก่ หนังสือตำรา/วิชาการ และรายงานการวิจัย ($\bar{x} = 3.42$ และ $\bar{x} = 3.39$) ในขณะที่มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศประเภทพจนานุกรม/สารานุกรมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.31$)

ตารางที่ 7 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ

เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. บัตรรายการ	3.40	1.08	ปานกลาง
2. บรรณานุกรม	3.44	1.03	ปานกลาง
3. ครรชนีวารสาร	3.23	1.11	ปานกลาง
4. บทคัดย่อ/สาระสังเขป	3.12	1.05	ปานกลาง
5. อินเทอร์เน็ต			
www.psru.ac.th	3.27	0.94	ปานกลาง
library.psru.ac.th	3.16	1.08	ปานกลาง
www.google.co.th	3.09	1.16	ปานกลาง
6. ฐานข้อมูลออนไลน์			
6.1 ฐานข้อมูล LexisNexis	3.10	1.09	ปานกลาง
6.2 ฐานข้อมูล DAO	3.14	1.10	ปานกลาง
6.3 ฐานข้อมูล H.W. Wilson	3.19	1.12	ปานกลาง
6.4 ฐานข้อมูล ISI	3.18	1.15	ปานกลาง
6.5 ฐานข้อมูล ACM	3.22	0.90	ปานกลาง
6.6 ฐานข้อมูล IEEE	3.13	0.88	ปานกลาง
6.7 ฐานข้อมูล IR-Web	3.41	1.01	ปานกลาง
6.8 ฐานข้อมูล Springer Link	3.38	1.09	ปานกลาง
6.9 ฐานข้อมูล NetLibrary	3.31	1.08	ปานกลาง
6.10 ฐานข้อมูลอื่นๆ	3.20	1.05	ปานกลาง
7. ฐานข้อมูลกดตุกภาคออนไลน์	3.51	0.88	มาก
8. ฐานข้อมูล OPAC ภายใน นรพส.	3.16	1.06	ปานกลาง
9. ฐานข้อมูล OPAC มหาวิทยาลัยอื่น	3.35	1.03	ปานกลาง
10. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย	3.41	1.03	ปานกลาง
11. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ฉบับเต็ม	3.26	1.06	ปานกลาง
รวม	3.41	0.35	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 แสดงว่า้นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.41$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลกดตกลาดออนไลน์มากที่สุด ($\bar{x} = 3.51$) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศประเภทอื่นๆ ทั้งหมดมีพฤติกรรมการใช้อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านแหล่งสารสนเทศ

แหล่งสารสนเทศ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
แหล่งสารสนเทศภายใน นรพส.			
1. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.39	0.97	ปานกลาง
2. ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย	3.46	0.89	ปานกลาง
3. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.49	0.90	ปานกลาง
4. ห้องสมุดคณะ	3.52	0.88	มาก
5. อาจารย์	3.44	0.95	ปานกลาง
6. บุคลากร/ผู้เชี่ยวชาญใน นรพส.	3.53	0.96	มาก
7. บรรณารักษ์	3.51	0.86	มาก
8. เพื่อน	3.59	0.89	มาก
แหล่งสารสนเทศภายนอก นรพส.			
1. สำนักหอสมุด/ศูนย์สารสนเทศ/ห้องสมุดประชาชน	3.47	0.91	ปานกลาง
2. หน่วยงานของรัฐ/เอกชน	3.60	0.78	มาก
3. ผู้เชี่ยวชาญนอกหน่วยงาน	3.57	0.83	มาก
4. ประชุมชี้แจง/สัมมนา	3.56	0.80	มาก
5. อินเทอร์เน็ต	3.56	0.90	มาก
6. หนังสือพิมพ์	3.59	0.83	มาก
7. วารสาร	3.60	0.84	มาก
8. จุลสาร	3.38	0.92	ปานกลาง
9. รายการโทรทัศน์	3.44	0.92	ปานกลาง
10. วิทยุ	3.51	0.96	มาก
11. วัสดุสิ่งพิมพ์ที่เก็บรวบรวมไว้เอง	3.41	0.95	ปานกลาง
รวม	3.50	0.40	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงว่าบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านแหล่งสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$) เมื่อพิจารณาตามแหล่งสารสนเทศพบว่า

แหล่งสารสนเทศภายใน นรพส. พบร่วมกันศึกษามีพฤติกรรมการใช้แหล่งสารสนเทศ กือเพื่อน มากที่สุด ($\bar{x} = 3.59$) รองลงมาได้แก่ บุคลากร/ผู้เชี่ยวชาญใน นรพส. ($\bar{x} = 3.53$) ห้องสมุดคณะ ($\bar{x} = 3.52$) และบรรณาธิการ ($\bar{x} = 3.51$) ส่วนการใช้แหล่งสารสนเทศอื่นๆ ทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง

แหล่งสารสนเทศภายนอก นรพส. พบร่วมกันศึกษามีพฤติกรรมการใช้แหล่งสารสนเทศใน กือ หน่วยงานของรัฐ/เอกชน และวารสาร มากที่สุด ($\bar{x} = 3.60$) รองลงมาได้แก่ หนังสือพิมพ์ ($\bar{x} = 3.59$) และผู้เชี่ยวชาญนอกหน่วยงาน ($\bar{x} = 3.57$)

ตอนที่ 3 ปัญหาในการใช้สารสนเทศ ของบัณฑิตศึกษา Havithaya อรราชภัณฑ์พิมูลวงศ์

การศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พนักงานใช้แหล่งสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยราชภัณฑ์พิมูลวงศ์และปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พนักงานใช้แหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัณฑ์พิมูลวงศ์ ตาราง 9-10

ตารางที่ 9 ปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พนักงานใช้แหล่งสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยราชภัณฑ์พิมูลวงศ์

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. มีทรัพยากรสารสนเทศน้อยเกินไป	3.44	0.98	ปานกลาง
2. ไม่มีทรัพยากรสารสนเทศในเรื่องที่ต้องการใช้	3.43	0.96	ปานกลาง
3. สารสนเทศไม่ตรงตามความต้องการ	3.52	0.92	มาก
4. รูปแบบ/เนื้อหาสารสนเทศไม่ทันสมัย	3.62	0.90	มาก
5. ไม่พบตัวเล่มบนชั้น	3.49	0.91	ปานกลาง
6. สารสนเทศที่ต้องการใช้ชำรุด	3.49	0.82	ปานกลาง
7. ไม่ได้รับความสะดวกในการให้บริการ	3.43	0.85	ปานกลาง
8. ไม่ทราบวิธีการสืบค้นข้อมูล	3.45	0.90	ปานกลาง
9. ไม่ทราบถึงบริการต่างๆ ที่มีในห้องสมุด /สำนักวิทยบริการฯ	3.56	0.84	มาก
รวม	3.49	0.43	ปานกลาง

ตารางที่ 9 แสดงว่านักศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พนจาก การใช้แหล่งสารสนเทศภายใน นรพส. โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.49$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาการใช้สารสนเทศที่พนจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายใน นรพส. ได้แก่ ด้านรูปแบบ/เนื้อหาสารสนเทศไม่ทันสมัย มากที่สุด ($\bar{x} = 3.62$) รองลงมา ได้แก่ ไม่ทราบถึงบริการต่างๆ ที่มีในห้องสมุด/สำนักวิทยบริการฯ และสารสนเทศไม่ตรงตาม ความต้องการ ($\bar{x} = 3.56$ และ $\bar{x} = 3.52$) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พนจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ไม่ทราบแหล่งข้อมูล/สารสนเทศ	3.51	0.82	มาก
2. แหล่งสารสนเทศอยู่ไกลไม่สะดวก	3.64	0.81	มาก
3. ใช้เวลาในการสืบค้นสารสนเทศ	3.53	0.89	มาก
4. ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นสารสนเทศสูง	3.55	0.78	มาก
5. เข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ยาก	3.45	0.82	ปานกลาง
6. สารสนเทศกระจัดกระจาย	3.51	0.89	มาก
7. สารสนเทศไม่ตรงตามความต้องการ	3.51	0.91	มาก
8. รูปแบบ/เนื้อหาสารสนเทศไม่ทันสมัย	3.52	0.87	มาก
รวม	3.53	0.42	มาก

ตารางที่ 10 แสดงว่านักศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พนจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายนอก นรพส. โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.53$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาการใช้สารสนเทศที่พนจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายนอก นรพส. ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นปัญหาด้านการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ยาก ซึ่งอยู่ ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.45$) โดยปัญหาที่มีในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แหล่งสารสนเทศอยู่ไกลไม่สะดวก ($\bar{x} = 3.64$) รองลงมา ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นสารสนเทศสูง ($\bar{x} = 3.55$) ใช้เวลาในการสืบค้นสารสนเทศ ($\bar{x} = 3.53$) และรูปแบบ/เนื้อหาสารสนเทศ ไม่ทันสมัย ($\bar{x} = 3.52$) ตามลำดับ ยกเว้นปัญหาด้านการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ยาก ซึ่งอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.45$)

**ตอนที่ 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา**

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มี 5 ด้านคือ วัตถุประสงค์ของการใช้ภาษาของสารสนเทศ ประเภทของสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า “นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน” ได้ดังนี้

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล สงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา โดยการทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการทางสถิติ t-test ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในตารางที่ 11 - 15

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล สงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

วัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ	ปริญญาตรี		บัณฑิตศึกษา		t-test
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. เพื่อประกอบการเรียน	3.41	1.04	4.05	0.78	6.44**
2. เพื่อทำรายงาน	3.39	1.12	4.09	0.76	6.64**
3. เพื่อทำวิจัย	2.56	1.23	2.91	1.38	2.73**
4. เพื่อเตรียมทำวิทยานิพนธ์	2.69	1.37	2.79	1.42	0.72
5. เพื่อทราบข่าวสารทันสมัย	3.66	1.08	3.91	0.88	2.38*
6. เพื่อเพิ่มพูนความรู้	3.17	1.15	3.95	0.83	7.01**
รวม	3.14	2.73	3.82	4.03	8.88**

* ระดับนัยสำคัญ .05

** ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 11 แสดงว่าพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านวัฒนธรรมของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีระดับวัฒนธรรมสูงกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการใช้สารสนเทศ เพื่อประกอบการเรียนเพื่อทำรายงาน เพื่อทำวิจัย และเพื่อเพิ่มพูนความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีระดับวัฒนธรรมสูงกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการใช้สารสนเทศ เพื่อทราบข่าวสารทันสมัย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 12 เมริบันทึกภาษาของสารสนเทศที่ใช้ของนักศึกษาทั่วไปรายภูมิบุคล
ลงกรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

ภาษาของสารสนเทศ	ปริญญาตรี		บัณฑิตศึกษา		t-test
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. ภาษาไทย	4.00	0.931	4.53	0.685	5.98**
2. ภาษาอังกฤษ	2.31	0.989	3.12	1.000	8.02**
รวม	3.15	1.58	3.82	1.34	8.67**

* ระดับนัยสำคัญ .05

** ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 12 แสดงว่าพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านภาษาของสารสนเทศของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีระดับการใช้ภาษาไทยภาษาอังกฤษ สูงกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบประเภทของสารสนเทศที่นักศึกษาใช้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

พิญลสงค์รานท์ที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

ประเภทของสารสนเทศ	ปริญญาตรี		บัณฑิตศึกษา		t-test
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. หนังสือตำรา/วิชาการ	3.27	1.33	3.84	1.27	4.21**
2. สิ่งพิมพ์รูปภาพ	3.01	1.22	2.50	1.13	4.16**
3. วิทยานิพนธ์/สารสนเทศ	3.07	1.19	3.08	1.12	0.08
4. รายงานการวิจัย	3.39	1.23	3.38	1.09	0.99
5. พจนานุกรม/สารานุกรม	2.39	1.13	2.09	1.05	2.61**
6. กดตปภ./จุลสาร	2.76	1.20	1.83	1.02	7.91**
7. วารสารวิชาการ	3.01	1.20	2.98	1.09	0.28
8. วารสารบันทึก/นิตยสาร	3.33	1.15	3.50	1.06	1.51
9. หนังสือพิมพ์	3.46	1.16	4.02	1.17	4.65**
10. โสตท์ศนวัสดุ (วีดิทัศน์ เทป บันทึกเสียง ชีดี)	3.17	1.15	2.84	1.01	2.68**
11. ฐานข้อมูลออนไลน์	3.35	1.10	3.46	1.08	0.99
12. ฐานข้อมูลสำเร็จรูป ชีดีรอม	2.96	1.28	3.16	1.18	1.51
13. ฐานข้อมูลกุตภากองออนไลน์	2.89	1.21	2.14	1.19	6.08**
รวม	3.08	5.79	2.98	3.48	2.27*

* ระดับนัยสำคัญ .05

** ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 13 แสดงว่าพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านประเภทของสารสนเทศของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีการใช้ประเภทของสารสนเทศสูงกว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มีการใช้สารสนเทศ ประเภท สิ่งพิมพ์รูปภาพ พจนานุกรม/สารานุกรม กดตปภ./จุลสาร โสตท์ศนวัสดุ (วีดิทัศน์ เทป บันทึกเสียง ชีดี) และฐานข้อมูลกุตภากองออนไลน์ สูงกว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีการใช้สารสนเทศ ประเภท หนังสือตำรา/วิชาการ และหนังสือพิมพ์ สูงกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ	ปริญญาตรี		บัณฑิตศึกษา		t-test
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. ปัตตราภาร	3.37	1.10	3.47	0.99	0.84
2. บรรณานุกรม	3.45	1.01	3.39	1.07	0.63
3. ครรชนิวารสาร	3.22	1.18	3.24	0.89	0.18
4. บทคัดย่อ/สาระสังเขป	3.04	1.08	3.38	0.94	3.24**
5. อินเทอร์เน็ต					
www.psru.ac.th	3.20	0.93	3.47	0.94	2.82**
library.psru.ac.th	3.05	1.09	3.49	0.99	4.08**
www.google.co.th	2.97	1.22	3.46	0.86	4.19**
6. ฐานข้อมูลออนไลน์					
6.1 ฐานข้อมูล LexisNexis	3.05	1.09	3.23	1.08	1.65
6.2 ฐานข้อมูล DAO	3.15	1.11	3.11	1.05	0.38
6.3 ฐานข้อมูล H.W. Wilson	3.19	1.17	3.18	1.00	0.14
6.4 ฐานข้อมูล ISI	3.08	1.18	3.48	1.01	3.43**
6.5 ฐานข้อมูล ACM	3.55	0.95	3.69	0.77	1.56
6.6 ฐานข้อมูล IEEE	3.56	0.89	3.53	0.86	0.30
6.7 ฐานข้อมูล IR-Web	3.58	1.06	3.60	0.88	0.21
6.8 ฐานข้อมูล Springer Link	3.35	1.09	3.48	1.09	1.19
6.9 ฐานข้อมูล NetLibrary	3.26	1.12	3.46	0.96	1.77
6.10 ฐานข้อมูลอื่นๆ.....	3.13	1.04	3.42	1.06	2.74**
7. ฐานข้อมูลกุศภากออนไลน์	3.54	0.88	3.40	0.87	1.56
8. ฐานข้อมูล OPAC ภายใน นรพส.	3.05	1.11	3.50	0.84	4.19**

ตารางที่ 14 (ต่อ)

เครื่องมือที่ใช้กันหาสารสนเทศ	ปริญญาตรี		บัณฑิตศึกษา		t-test
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
9. ฐานข้อมูล OPAC มหาวิทยาลัยอื่น	3.27	1.05	3.59	0.92	3.06**
10. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย	3.41	1.06	3.42	0.91	0.05
11. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ฉบับเต็ม	3.18	1.08	3.50	0.98	3.04**
รวม	3.25	7.06	3.43	8.40	5.01**

* ระดับนัยสำคัญ .05

** ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 14 แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้กันหาสารสนเทศ ของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีการใช้เครื่องมือค้นหาสารสนเทศ เกี่ยวกับ บทคัดย่อ/สาระสังเขป อินเทอร์เน็ต www.psnu.ac.th, library.psnu.ac.th, www.google.co.th ฐานข้อมูล ISI ฐานข้อมูลอื่นๆ ฐานข้อมูล OPAC ภายใน นรพส. ฐานข้อมูล OPAC มหาวิทยาลัยอื่นๆ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ฉบับเต็ม สูงกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบแหล่งสารสนเทศที่นักศึกษาใช้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล
ลงกรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

แหล่งสารสนเทศ	ปริญญาตรี		บัณฑิตศึกษา		t-test
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
แหล่งสารสนเทศภายใน นรพส.					
1. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.34	1.02	3.54	0.81	2.07*
2. ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย	3.46	0.90	3.49	0.87	0.35
3. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.46	0.94	3.57	0.80	1.21

ตารางที่ 15 (ต่อ)

แหล่งสารสนเทศ	ปริญญาตรี		บัณฑิตศึกษา		t-test
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
แหล่งสารสนเทศภายใน นรพส. (ต่อ)					
4. ห้องสมุดคณะ	3.51	0.90	3.57	0.83	0.64
5. อาจารย์	3.36	0.96	3.64	0.90	2.89**
6. บุคลากร/ผู้เชี่ยวชาญใน นรพส.	3.51	0.96	3.60	0.96	1.01
7. บรรณาธิการ	3.48	0.87	3.60	0.80	1.48
8. เพื่อน	3.58	0.91	3.62	0.82	0.46
แหล่งสารสนเทศภายนอก นรพส.					
1. สำนักหอสมุด/ศูนย์สารสนเทศ/ห้องสมุด ประชาชน	3.45	0.92	3.50	0.87	0.54
2. หน่วยงานของรัฐ/เอกชน	3.59	0.79	3.62	0.76	0.39
3. ผู้เชี่ยวชาญนอกหน่วยงาน	3.54	0.84	3.64	0.78	1.25
4. ประชุมชี้แจง/สัมมนา	3.55	0.81	3.60	0.76	0.68
5. อินเทอร์เน็ต	3.53	0.90	3.62	0.89	0.96
6. หนังสือพิมพ์	3.55	0.84	3.71	0.77	1.99*
7. วารสาร	3.60	0.85	3.60	0.80	0.05
8. จุลสาร	3.32	0.94	3.56	0.82	2.54*
9. รายการโทรทัศน์	3.35	0.91	3.70	0.92	3.72**
10. วิทยุ	3.48	1.01	3.60	0.76	1.29
11. วัสดุสิ่งพิมพ์ที่เก็บรวบรวมไว้เอง	3.36	0.99	3.56	0.81	2.03*
รวม	3.47	5.97	3.59	5.73	3.91**

* ระดับนัยสำคัญ .05

** ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 15 แสดงว่าพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศภายใน นรพส. จากสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และจากอาจารย์

มากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ และพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศภายนอกมรพส. จากหนังสือพิมพ์ จลสาร รายการ โทรทัศน์ มา กกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ จากวัสดุสิ่งพิมพ์ที่เก็บรวบรวมไว้เอง มา กกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิบูลสงครามราชภัฏมหาสารคาม
Pibulsongkram Rajabhat University

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล
สังคม มีความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสังคมที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา เพื่อ
เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสังคมที่กำลัง
ศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการ
ใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสังคมที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี
และบัณฑิตศึกษา โดยตั้งสมมติฐานของการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสังคมที่
กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศแตกต่าง
กัน กثุ่มด้วยย่างที่ใช้ในการวิจัย นักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 499
คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสังคม
นักศึกษาที่เป็นกثุ่มด้วยย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 56.30 และร้อยละ
43.70 ตามลำดับ) ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 74.70) รองลงมาคือ ระดับ
บัณฑิตศึกษา (ร้อยละ 25.30) และส่วนใหญ่สังกัดคณะวิทยาการจัดการ (ร้อยละ 32.90) รองลงมา
คือ บัณฑิตวิทยาลัย (ร้อยละ 25.90)

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสังคม

การวิจัยนี้จำแนกพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ วัตถุประสงค์
ของการใช้สารสนเทศ ภาษาของสารสนเทศ ประเภทของสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้กันมาก
สารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสังคม

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศโดยรวม
อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศใน

พิบูลสงครามราชภัฏมหาสารคาม
Pibulsongkram Rajabhat University

ระดับมากคือเรื่อง เพื่อทราบข่าวสารทันสมัย รองลงมาใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการเรียน และเพื่อทำงานตามลำดับ

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านภาษาของสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการใช้

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านภาษาของสารสนเทศที่ใช้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศภาษาไทยมากกว่าการใช้สารสนเทศภาษาอังกฤษ

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านประเภทของสารสนเทศ

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านประเภทของสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศประเภทหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ หนังสือ/ตำราวิชาการ และรายงานการวิจัย ในขณะที่มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศประเภทพจนานุกรม/สารานุกรมอยู่ในระดับน้อย

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูลภูตภาคออนไลน์อยู่ในระดับมาก ส่วนเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศประเภทอื่นๆ ทั้งหมดมีพฤติกรรมการใช้อยู่ในระดับปานกลาง

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านแหล่งสารสนเทศ

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านแหล่งสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามแหล่งสารสนเทศพบว่า แหล่งสารสนเทศภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุสิงห์ พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมการใช้แหล่งสารสนเทศในระดับมาก คือ เพื่อน รองลงมาได้แก่ บุคลากร/ผู้เชี่ยวชาญใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุสิงห์ ห้องสมุดคณะ และบรรณารักษ์ ส่วนการใช้แหล่งสารสนเทศอื่นๆ ทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง

แหล่งสารสนเทศภายนอก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุสิงห์ พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมการใช้แหล่งสารสนเทศในระดับมาก คือ หน่วยงานของรัฐ/เอกชน และวารสาร รองลงมาได้แก่ หนังสือพิมพ์ และผู้เชี่ยวชาญนอกหน่วยงาน

ปัญหาในการใช้สารสนเทศ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุสิงห์

นักศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พบจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุสิงห์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาการใช้สารสนเทศที่พบจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุสิงห์ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านรูปแบบ/เนื้อหาสารสนเทศ ไม่ทันสมัย รองลงมาได้แก่ ไม่ทราบถึงบริการต่างๆ ที่มีในห้องสมุด/สำนักวิทยบริการฯ และสารสนเทศไม่ตรงตามความต้องการ

ปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พนจาก การใช้แหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏ

พิบูลลงกรณ์

นักศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พนจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาการใช้สารสนเทศที่พนจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นปัญหาด้านการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ยาก ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ แหล่งสารสนเทศอยู่ไกลไม่สะดวก รองลงมาได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นสารสนเทศสูงใช้เวลาในการสืบค้นสารสนเทศ และรูปแบบ/เนื้อหาสารสนเทศไม่ทันสมัย ตามลำดับ

เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ ซึ่งมี 5 ด้านคือ วัตถุประสงค์ของการใช้ภาษาของสารสนเทศ ประเภทของสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า “นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน” ได้ดังนี้

พฤติกรรมการรับการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับบัณฑิตศึกษามีระดับพฤติกรรมการใช้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรี

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลลงกรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ในแต่ละด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีระดับวัตถุประสงค์สูงกว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการใช้สารสนเทศ เพื่อประกอบการเรียน เพื่อทำรายงาน เพื่อทำวิจัย และเพื่อเพิ่มพูนความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีระดับวัตถุประสงค์สูงกว่า

นักศึกยาระดับปริญญาตรี ในการใช้สารสนเทศ เพื่อทราบข่าวสารทันสมัย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านภาษาของสารสนเทศของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่า นักศึกยาระดับบัณฑิตศึกษามีระดับการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สูงกว่านักศึกยาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านประเภทของสารสนเทศ พบว่า พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านประเภทของสารสนเทศของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกยาระดับปริญญาตรี มีการใช้ประเภทของสารสนเทศสูงกว่านักศึกยาระดับบัณฑิตศึกษา เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า นักศึกยาระดับปริญญาตรี มีการใช้สารสนเทศ ประเภท สิ่งพิมพ์รัฐบาล พจนานุกรม/สารานุกรม กฤษฎา/จุลสาร โสตพันธุ์สตุ (วีดิทัศน์ เทป บันทึกเสียง ชีดี) และฐานข้อมูลกฤษฎาฯ ออนไลน์ สูงกว่านักศึกยาระดับบัณฑิตศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษามีการใช้สารสนเทศ ประเภท หนังสือตำรา/วิชาการ และหนังสือพิมพ์ สูงกว่า นักศึกยาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ ของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกยาระดับบัณฑิตศึกษามีการใช้เครื่องมือค้นหาสารสนเทศ เครื่องคอมพิวเตอร์/โทรศัพท์มือถือ/แล็ปท็อป อินเทอร์เน็ต www.psu.ac.th, library.psu.ac.th, www.google.co.th ฐานข้อมูล ISI ฐานข้อมูลอื่นๆ ฐานข้อมูล OPAC ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ฐานข้อมูล OPAC มหาวิทยาลัยอื่นๆ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ฉบับเดิม สูงกว่านักศึกยาระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศ พบว่า พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกยาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จากสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และจากอาจารย์ มากกว่านักศึกยาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ และพบว่า นักศึกยาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศภายนอก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จากหนังสือพิมพ์ จุลสาร รายการโทรทัศน์ มากกว่านักศึกยาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ จำกัดสกุลสิ่งพิมพ์ที่เก็บรวบรวมไว้เอง มากกว่านักศึกยาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย คือ

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในระดับมากก็อ เพื่อทราบข่าวสารทันสมัย รองลงมาคือใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการเรียน และเพื่อทำงานตามลำดัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้สารสนเทศส่วนใหญ่ของนักศึกษาจะเป็น หนังสือพิมพ์ วารสาร โดยจากงานวิจัยของกิ่งทอง ศิริมงคล (2531) มีความเห็น stochastic ล้องกับผลการศึกษาของเทอร์เนอร์ (Turner 1992) ที่ว่า การใช้สารสนเทศคนนี้ขึ้นอยู่กับ ข้อสนเทศที่สามารถเข้าใจง่าย สะดวกต่อการใช้ อ่านแล้วเข้าใจ หาได้ง่าย มีความถูกต้อง ซึ่งเป็น ประเด็นที่ stochastic ล้องกับงานวิจัยของจิตรารณ์ เพิงดี (2547) ด้านประเภทสารนิเทศที่ใช้ พบร่วม ส่วนใหญ่ใช้สารนิเทศประเภท หนังสือพิมพ์ เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ตำราทางวิชาการ และ เอกสาร เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ในด้านพฤติกรรม การใช้สารสนเทศด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ พบร่วม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามี ระดับวัตถุประสงค์สูงกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการใช้สารสนเทศ เพื่อประกอบการเรียน เพื่อทำงาน เพื่อทำวิจัย และเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และมีระดับวัตถุประสงค์สูงกว่านักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ในการใช้สารสนเทศ เพื่อทราบข่าวสารทันสมัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษาจะต้องอ่าน และใช้สารสนเทศจำนวนมากเพื่อทำงาน ทำวิจัย และเพื่อใช้ในการ เพิ่มพูนความรู้และประกอบการทำงาน

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านภาษาของสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการใช้

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านภาษาของสารสนเทศที่ใช้โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศภาษาไทยมากกว่าการใช้สารสนเทศภาษาอังกฤษ ทั้งนี้อาจเป็นภาษาของตนเอง อ่าน แล้วเข้าใจง่ายและลึกซึ้งกว่าภาษาอื่นๆ ซึ่งเป็นที่นิยม และ stochastic ล้องกับงานวิจัยของ จิตรารณ์ เพิงดี (2546) ที่พบว่าภาษาของสารสนเทศที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาไทย

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ในด้านพฤติกรรม การใช้สารสนเทศด้านภาษาพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีระดับการใช้ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ สูงกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี เพราะผู้ที่เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาภาษาทั้งสองภาษา มีความสำคัญต่อการเรียนเป็นอย่างมาก

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านประเภทของสารสนเทศ

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านประเภทของสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศประเภทหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรากรณ์ เพ็งดี (2547) พนว่าประเภทสารนิเทศที่ใช้ ส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศประเภท หนังสือพิมพ์ รองลงมาได้แก่ หนังสือตำรา/วิชาการ และรายงานการวิจัย

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ในด้านประเภทของสารสนเทศ พบร้า พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านประเภทของสารสนเทศของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา โดยนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีการใช้ประเภทของสารสนเทศสูงกว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พนว่า นักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีการใช้สารสนเทศ ประเภท สิ่งพิมพ์ฐานข้อมูล พจนานุกรม/สารานุกรม กุศลภาค/จุลสาร โสตทัศนวัสดุ (วิดีทัศน์ เทป บันทึกเสียง ชีดี) และฐานข้อมูลกุศลภาคออนไลน์ สูงกว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีการใช้สารสนเทศ ประเภท หนังสือตำรา/วิชาการ และหนังสือพิมพ์ สูงกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการใช้ฐานข้อมูล กุศลภาคออนไลน์อยู่ในระดับมาก ส่วนเครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศประเภทอื่นๆ ทั้งหมดมีพฤติกรรมการใช้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประเภทของสารสนเทศที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้คือหนังสือพิมพ์ นักศึกษาจึงใช้กุศลภาคออนไลน์ในการค้นหาข่าวอีกช่องทางหนึ่ง

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ในด้าน เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ ของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษามี ความแตกต่างกัน โดยนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีการใช้เครื่องมือค้นหาสารสนเทศ เกี่ยวกับ บทคัดย่อ/สาระสังเขป อินเทอร์เน็ต www.psru.ac.th, library.psru.ac.th, www.google.co.th ฐานข้อมูล ISI ฐานข้อมูลอื่นๆ ฐานข้อมูล OPAC ภายใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ฐานข้อมูล OPAC มหาวิทยาลัยอื่นๆ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ฉบับเดิม สูงกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ด้านแหล่งสารสนเทศ

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านแหล่งสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามแหล่งสารสนเทศพบว่า แหล่งสารสนเทศภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบร่วมกับนักศึกษามีพฤติกรรมการใช้แหล่งสารสนเทศภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบร่วมกับนักศึกษามีพฤติกรรมการใช้แหล่งสารสนเทศในระดับมาก กือ เพื่อน ทั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมการค้นหาข้อมูลเทคโนโลยี บีเบ้าท์ (Beabout) ได้สรุปเกี่ยวกับ การศึกษาและตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นหาข้อมูลเทคโนโลยี ใช้ด้านมนุษยศาสตร์ เปรียบเทียบกับการค้นหาข้อมูลเทคโนโลยี ด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยใช้ตาราง สเกลตัน (1975) พบร่วมกับ แหล่งสารสนเทศที่เป็นประโยชน์มากที่สุด กือ วารสาร รวมทั้งวรรณกรรมและคู่มือ ทางการค้า การติดต่อ อ庄严 ไม่เป็นทางการเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ซึ่ง ได้มีการแยกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ทำให้เกิดความเข้าใจในสารสนเทศที่กำลังค้นหาอยู่

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงครามที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ในด้านแหล่งสารสนเทศ พบร่วมกับ พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา มีความแตกต่างกัน โดยนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามี พฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จาก สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และจากอาจารย์ มากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี และพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศ ภายนอก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จากหนังสือพิมพ์ จลสาร รายการโทรทัศน์ มากกว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี และมีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ จากวัสดุสิ่งพิมพ์ที่เก็บรวบรวม ไว้เอง มากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี

ปัญหาในการใช้สารสนเทศ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

นักศึกษามี ปัญหาการใช้สารสนเทศที่พบจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านรูปแบบ/เนื้อหาสารสนเทศไม่ทันสมัย รองลงมาได้แก่ ไม่ทราบถึงบริการต่างๆ ที่มีให้ห้องสมุด/สำนักวิทยบริการฯ และ สารสนเทศไม่ตรงตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ ฉบับที่ก็ โควิทวิบูล (2543) พบร่วมกับ นิการปรับปรุงทางด้านบุคลากรให้มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี และการบริการด้านอาคาร อุปกรณ์ พื้นที่ใช้สอย ห้องน้ำ เครื่องปรับอากาศ จำนวนคอมพิวเตอร์ ที่นั่งอ่านหนังสือ และการจัด สารสนเทศที่ทันสมัยไว้ให้บริการ

ปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พ้นจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏ

พิบูลสงคราม

นักศึกษามี ปัญหาการใช้สารสนเทศที่พ้นจากการใช้แหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นปัญหาด้านการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ยาก ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ แหล่งสารสนเทศอยู่ไกลไม่สะดวก รองลงมาได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นสารสนเทศสูง ใช้เวลาในการสืบค้นสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งสารสนเทศที่นักศึกษาใช้ส่วนใหญ่ คือ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเรศวร ส่วนหนึ่งอ้อ ซึ่งมีระบบการจัดเก็บและการค้นคืนต่างระบบ กับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ผลการวิจัยที่ได้รับคือ ใช้เวลาในการสืบค้นสารสนเทศ เพราะนักศึกษาจึงไม่เข้าใจในระบบของการจัดเก็บและค้นคืน เช่นการจัดหมวดหมู่ของหนังสือตามชั้น นักศึกษาจะคุ้นเคยกับระบบการจัดเก็บแบบระบบพนิยมดิจิทัลมากกว่า แต่ในขณะที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเรศวรจะใช้ระบบบรรจุสภาพเมริกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาใช้หรือไม่ใช้ห้องสมุด เพราะจากผลการวิจัยที่ได้รับในครั้งนี้คือนักศึกษาใช้แหล่งสารสนเทศจากเพื่อนในระดับมาก แต่ในส่วนของห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กิ่งทอง ศิริมงคล. (2531). พฤติกรรมการค้นหาและการใช้ข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์)*. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติ ภักดีวัฒนาภูต. (2546). คัมภีร์ระบบสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : เคทีพี คอมพ์ แอนด์ คอนซัลท์.
- กิตติยา บุญทอง. (2546). พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยครินทร์วิโรฒ. *ปริญญา妮พนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ครินทร์วิโรฒ.
- กรรชิต นาลัยวงศ์. (2541). ทิศทางของสารสนเทศศึกษาของไทย. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ทิศทางการวิจัยและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทศวรรษ. หน้า 20. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏแห่งชาติ.
- จันทร์เพ็ญ สิงหนุต. (2544). พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต(บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จากรพ. พงศ์ศรีวัฒน์. (2544). การเผยแพร่สารสนเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ. เชียงราย : โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- จิตtimma เทียมบุญประเสริฐ. (2544). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ : โปรแกรมวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- จิตรารณ์ เพ็งดี. (2546). รายงานการวิจัยพฤติกรรมการใช้สารนิเทศของอาจารย์และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์. สำนักวิจัยและบริการวิชาการ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- จุ่มพล พูลภัทรชีวน. (2521). จิตวิทยาสังคมชั้นนำ. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ ฤทธิกันนท์. (2545). สารนิเทศทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศิลป์ปานบรรณาการ.
- คนยศักดิ์ โภวิทวุฒ. (2543). ความต้องการและลักษณะการใช้สารนิเทศของนักศึกษาในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ธิตาพร นามสุข. (2534). ความรู้ในการเข้าใช้และในการเข้าถึงสารนิเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ปริญญาอิพนธ์ศิลปศาสตร์บัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.
- นันทา วิทวุฒิศักดิ์. (2535). สารนิเทศและการศึกษาทั่วโลก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศิลปอาบรรณการ.
- น้ำทิพย์ วิภาวน. (2547). ทักษะการใช้ห้องสมุดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.
- ประภาวดี สืบสนธิ. (2530). การใช้และการแสวงหาสารนิเทศของเกย์ตระกรอ่ำก่อนจะฆ่า จังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพฯ : ภาควิชารณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2541). ความต้องการใช้สารนิเทศ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศหน่วยที่ 6. หน้า 293 – 333. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2543). สารสนเทศในบริบทสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- ปราณี ชื่ออุทิศกุล. (2547). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการเผยแพร่สารนิเทศด้วยเทคโนโลยีสารนิเทศ. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- พิชชุดา ศรีอนันต์. (2541). การใช้สารนิเทศเพื่อการศึกษาทั่วโลกและการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์บัณฑิต(บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เรณู กาญจนะ โภคิน. (2529). การศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออกห้องสมุดเวลาเปิดบริการ ณ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต(บรรณารักษศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร.

วัชรชัย พลวิฐุรย์. (2540). การศึกษาความต้องการใช้ระบบสารสนเทศทางการบริหารเพื่อการพัฒนาองค์กร : ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาดื่มนี้เอง). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์ – มีนาคม). “ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลิกได้,” ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 18(3) : 8-11.

สุนทร แก้วลาย. (2539). การประยุกต์คอมพิวเตอร์ในงานบริการและเผยแพร่สารนิเทศ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริการและเผยแพร่สารนิเทศ หน่วยที่ 1-7. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราษฎร์.

ALA Glossary of Library and Information Science. (1983). Chicago : American Library Association.

Bebout, Lois; Davis. Donald, and Donald, Oehlerts. (1975). “User studies in the humanities: A survey and proposal,” **R.Q.** 15 : 40-44.

Bouazza, Abdelmajid. (1989). Information user studies. In **Encyclopedia of Library and Information Science** 44, 144-164. Dekker : Supplement.

Brittain, J.M. (1970). **Information and its users.** New York : Wiley Interscience.

Chen, Ching-Chin, and Peter Hernon. (1982). **Information seeking : Assessing and anticipating user needs.** New York : Neal-Schuman.

Day, Joan M. (1983, Summer). “Student information use and course demands,” **Education Libraries Bulletin.** 26 : 16-23.

Harrod, Leonard montage. (1990). **Harrod's librarians' of term used in librarianship, documentation and the book crafts and reference book.** 7th ed. Aldershot : Gower.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970, Autumn). “Determining sample size for research activities,” **Educational and Psychological Measurement.** 30 : 607-610.

Menzel, H. (1966). Information needs and uses in science and technology. In **Annual Review of Information science and Technology** vol.2. Edited by C.A. Cuadra. pp. 1-34. New York : Columbia University.

Paisey, William J. (1968). Information needs and Uses. In **Annual Review of Information Science and Technology** vol 3. Edited by C.A. Cuadra. pp. 1-30. Chicago : Encyclopaedia Britannica.

- Skelton, Barbara. (1975, April). "Scientists and social scientists as information uses : A comparison of results of science user studies with the investigation into information requirement of the social science," **Journal of librarianship.** 5(2) : 43.
- Turner, marsha kay. (1992, September). "A study regarding information-seeking behavior, evaluation of information including perceptions of information attributes, and associated correlates pertaining to information usage," **Dissertation Abstracts International.** 53 : 652 -A.
- Wilson, T.D. (1981, March). "On user studies and information needs," **The journal of Documentation.** 37 : 3-15.
- Wilson, Rebecca A. (1998, January). "Students use of the internet for course-related research: factors which account for use or non-use," **Dissertation Abstracts International.** 58(7) : 2566A.

แบบสอบถาม

เรื่อง

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

คำชี้แจงแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในด้านต่างๆ โดยข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของท่านในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับนำไปปรับปรุงการดำเนินการจัดทรัพยากรสารสนเทศของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และห้องสมุด ณ พื้นที่สำนักงานสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ให้ตรงประเด็น ได้ประโยชน์ และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ

ตอนที่ 3 เป็นปัญหาในการใช้สารสนเทศ

ความหมายเฉพาะของคำศัพท์ที่ใช้ในแบบสอบถาม

1. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาปริญญาโท และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทุกระดับชั้นปีและทุกคณะวิชา ในปีการศึกษา 2548

2. สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล นำสาร และสื่อต่างๆ ที่เป็นความรู้ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งไม่ตีพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ BSITE ทัศนวัสดุ เทปบันทึกเสียง ซีดีรอม ฐานข้อมูลออนไลน์ ฯลฯ

3. พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ หมายถึง พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ 5 ด้านคือ วัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ ภาษาของสารสนเทศ ประเภทของสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ ค้นหาสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงตามหัวข้อที่กำหนดต่อไปนี้

1. เพศ

- ชาย   หญิง

2. คณะที่ท่านสังกัด

- คณะครุศาสตร์
- คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- คณะวิทยาการจัดการ
- คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
- คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร
- บัณฑิตวิทยาลัย

3. สถานภาพของนักศึกษา

- ระดับปริญญาตรี
- ระดับปริญญาโท

ตอนที่ 2 รายละเอียดด้านพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ครอบคลุมถึง วัตถุประสงค์ของการใช้
ภาษาของสารสนเทศ ประเภทของสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ
และแหล่งสารสนเทศ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ

รายการ	พฤติกรรมการใช้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ					
1. เพื่อประกอบการเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
2. เพื่อทำงาน	.....	.....	.....	.....	.....
3. เพื่อทำวิจัย	.....	.....	.....	.....	.....
4. เพื่อเตรียมทำวิทยานิพนธ์	.....	.....	.....	.....	.....
5. เพื่อทราบข่าวสารทันสมัย	.....	.....	.....	.....	.....
6. เพื่อเพิ่มพูนความรู้	.....	.....	.....	.....	.....
7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....
2. ด้านภาษาของสารสนเทศที่ใช้					
1. ภาษาไทย	.....	.....	.....	.....	.....
2. ภาษาอังกฤษ	.....	.....	.....	.....	.....
3. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....
3. ประเภทของสารสนเทศ					
1. หนังสือตำรา/วิชาการ	.....	.....	.....	.....	.....
2. สิ่งพิมพ์รัฐบาล	.....	.....	.....	.....	.....
3. วิทยานิพนธ์/สารสนเทศ	.....	.....	.....	.....	.....
4. รายงานการวิจัย	.....	.....	.....	.....	.....
5. พจนานุกรม/สารานุกรม	.....	.....	.....	.....	.....
6. กฎหมาย/คดีอาญา	.....	.....	.....	.....	.....
7. วารสารวิชาการ	.....	.....	.....	.....	.....
8. วารสารบันเทิง/นิตยสาร	.....	.....	.....	.....	.....
9. หนังสือพิมพ์	.....	.....	.....	.....	.....

รายการ	พฤติกรรมการใช้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
10. โสตท์ค้นวัสดุ (วีดีทัศน์ เทป บันทึกเสียง ซีดี)	.....	.....	.....	.....	.....
11. ฐานข้อมูลออนไลน์	.....	.....	.....	.....	.....
12. ฐานข้อมูลสำเร็จรูป ซีดีรอม	.....	.....	.....	.....	.....
13. ฐานข้อมูลกтуภากองออนไลน์	.....	.....	.....	.....	.....
14. อินๆ (ໂປຣະນຸ)	.....	.....	.....	.....	.....
4. เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ					
1.บัตรรายการ	.....	.....	.....	.....	.....
2.บรรณานุกรม	.....	.....	.....	.....	.....
3.บรรณนิварสาร	.....	.....	.....	.....	.....
4.บทคัดย่อ/สาระสังเขป	.....	.....	.....	.....	.....
5.อินเทอร์เน็ต www.psru.ac.th	.....	.....	.....	.....	.....
library.psru.ac.th	.....	.....	.....	.....	.....
www.google.co.th	.....	.....	.....	.....	.....
Web site อินๆ(ໂປຣະນຸ)	.....	.....	.....	.....	.....
	.....	.....	.....	.....	.....
	.....	.....	.....	.....	.....
6. ฐานข้อมูลออนไลน์	.....	.....	.....	.....	.....
6.1 ฐานข้อมูล LexisNexis	.....	.....	.....	.....	.....
6.2 ฐานข้อมูล DAO	.....	.....	.....	.....	.....
6.3 ฐานข้อมูล H.W. Wilson	.....	.....	.....	.....	.....
6.4 ฐานข้อมูล ISI	.....	.....	.....	.....	.....
6.5 ฐานข้อมูล ACM	.....	.....	.....	.....	.....
6.6 ฐานข้อมูล IEEE	.....	.....	.....	.....	.....
6.7 ฐานข้อมูล IR-Web	.....	.....	.....	.....	.....
6.8 ฐานข้อมูล Springer Link	.....	.....	.....	.....	.....
6.9 ฐานข้อมูล NetLibrary	.....	.....	.....	.....	.....
6.10 ฐานข้อมูลอินๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....

รายการ	พฤติกรรมการใช้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
7. ฐานข้อมูลกุศลภาคออนไลน์	.....	.....	.....	.....	.....
8. ฐานข้อมูล OPAC ภายใน มรพส.	.....	.....	.....	.....	.....
9. ฐานข้อมูล OPAC มหาวิทยาลัยอื่น	.....	.....	.....	.....	.....
10. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย	.....	.....	.....	.....	.....
11. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ฉบับเต็ม	.....	.....	.....	.....	.....
12. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....
5. แหล่งสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศภายใน มรพส.					
1. สำนักวิทยบริการและ เทคโนโลยีสารสนเทศ	.....	.....	.....	.....	.....
2. ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย	.....	.....	.....	.....	.....
3. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ	.....	.....	.....	.....	.....
4. ห้องสมุดคณะ	.....	.....	.....	.....	.....
5. อาจารย์	.....	.....	.....	.....	.....
6. บุคลากร/ผู้เชี่ยวชาญใน มรพส.	.....	.....	.....	.....	.....
7. บรรณารักษ์	.....	.....	.....	.....	.....
8. เพื่อน	.....	.....	.....	.....	.....
9. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....
แหล่งสารสนเทศภายนอก มรพส.					
1. สำนักหอสมุด/ศูนย์สารสนเทศ/ ห้องสมุดประชาชน	.....	.....	.....	.....	.....
2. หน่วยงานของรัฐ/เอกชน	.....	.....	.....	.....	.....
3. ผู้เชี่ยวชาญนอกหน่วยงาน	.....	.....	.....	.....	.....
4. ประชุมชี้แจง/สัมมนา	.....	.....	.....	.....	.....
5. อินเทอร์เน็ต	.....	.....	.....	.....	.....
6. หนังสือพิมพ์	.....	.....	.....	.....	.....

รายการ	พฤติกรรมการใช้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
7. วารสาร	.....	.....	.....	.....	.....
8. ฉลสาร	.....	.....	.....	.....	.....
9. รายการ โทรทัศน์	.....	.....	.....	.....	.....
10. วิทยุ	.....	.....	.....	.....	.....
11. วัสดุสิ่งพิมพ์ที่เก็บรวบรวม ไว้เอง	.....	.....	.....	.....	.....
12. อื่นๆ(โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 3 ปัญหาในการใช้สารสนเทศ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลกสังคม

รายการข้อความ	ระดับการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5	4	3	2	1	
ปัญหาที่พบจากแหล่งสารสนเทศ ภายใน นรพส.					
1. มีทรัพยากรสารสนเทศน้อยเกินไป	.....	.....	.....	.....	.....
2. ไม่มีทรัพยากรสารสนเทศในร่องที่ ต้องการใช้	.....	.....	.....	.....	.....
3. สารสนเทศไม่ตรงตามความต้องการ	.....	.....	.....	.....	.....
4. รูปแบบ/เนื้อหาสารสนเทศไม่ ทันสมัย	.....	.....	.....	.....	.....
5. ไม่พบตัวเล่นบนชั้น	.....	.....	.....	.....	.....
6. สารสนเทศที่ต้องการใช้ชำรุด	.....	.....	.....	.....	.....
7. ไม่ได้รับความสะดวกในการให้ บริการ	.....	.....	.....	.....	.....
8. ไม่ทราบวิธีการสืบค้นข้อมูล	.....	.....	.....	.....	.....

รายการข้อคำถาม	ระดับการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
9. ไม่ทราบถึงบริการต่างๆ ที่มีในห้องสมุด / สำนักวิทยบริการฯ	.....	.....	.....	.....	.....
10. อื่นๆ (โปรดระบุ)	.....	.....	.....	.....	.....
แหล่งสารสนเทศภายนอก นรพส.					
1. ไม่ทราบแหล่งข้อมูล/สารสนเทศ	.....	.....	.....	.....	.....
2. แหล่งสารสนเทศอยู่ไกลไม่สะดวก	.....	.....	.....	.....	.....
3. ใช้เวลาในการสืบค้นสารสนเทศ	.....	.....	.....	.....	.....
4. ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นสารสนเทศสูง	.....	.....	.....	.....	.....
5. เข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ยาก	.....	.....	.....	.....	.....
6. สารสนเทศจำกัดระยะเวลา	.....	.....	.....	.....	.....
7. สารสนเทศไม่ตรงตามความต้องการ	.....	.....	.....	.....	.....
8. รูปแบบ/เนื้อหาสารสนเทศไม่ทันสมัย	.....	.....	.....	.....	.....
9. อื่นๆ (โปรดระบุ)	.....	.....	.....	.....	.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาริบความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามชุดนี้

ข้อมูลผู้วิจัย

อาจารย์สันทยา สาลี

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสันทยา นามสกุล สาลี

สถานที่ทำงาน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000 E-mail : Sonthayasalee@hotmail.com

หน่วยงานที่สังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ตำแหน่งปัจจุบัน พนักงานมหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2541 : ปริญญาตรี (ศศ.บ.) บรรณาธิการศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

พ.ศ. 2546 : ปริญญาโท (ศศ.ม.) บรรณาธิการศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยคริสตจักรวิโรฒ

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2541 – 2543 : อาจารย์อัตราจ้างคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พ.ศ. 2546 – 2547 : บรรณาธิการ ประจำศูนย์วิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พ.ศ. 2547- 2549 : อาจารย์ประจำตามสัญญา คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พ.ศ. 2550-ปัจจุบัน: พนักงานมหาวิทยาลัย คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผลงานวิจัยที่ผ่านมา

พ.ศ. 2546 : การศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาสถาบันราชภัฏที่มีต่อการ
ขัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานที่เกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป
(ปริญนานิพนธ์)

พ.ศ. 2547 : โครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล
สงคราม (นักวิจัยร่วม) รับทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา